



Használat előtt — és után.
Má-Hilla

(törv. védre) egy csatlathatlan, első autoritásoktól megvizsgált és melegen ajánlott kozmetikum, mely csodás hatásával elűntet porókat és arczránézokat és helyrehozza a nem szép arczformákat és arczvonásokat. Minden Má-Hilla-val kezelt arcz már a 3—4 napon jóval megifjodik. Az arczbőr üdése, bársonypuhává, rózsássá és vakúban fehérré válik. Szeplőt, borotkát, pörpöcséket, májfoltokat, vörös orrt s minden egyéb arcz-tisztatlanságot meglepő gyorsan tüntet el a nélkül, hogy a legkisebb nyomot is visszahagyna. Má-Hilla ára K 3-85.

Eredménytelen esetben a pénzt visszaadom. — Pontos használati utasítás hozzá adatik. Diszkrét küldés a pénz előzetes megküldése, avagy utánvét mellett az európai raktaból: **LEO LATEINER**, Wien, I/78, Wollzeile 31.

Budapestben kapható **Török József** gyógyszárban Király-u. 12. és Andrássy-út 20. — és Mittelbach S. gyógyszer. Zágrábmegye Duga uice 3. 11139



11148

Vezérszó: Minden darab szappan a SCHICHT névvel, tiszta és ment káros alkatrészeketől.
Jótállás: 25,000 koronát fizet a Schicht György cég Aussenban bárkinek, a ki bebizonyítja, hogy szappana a «Schicht» névvel valamely káros keveréket tartalmaz.

Schicht-szappan!

(„Szarvas“ vagy „Kulcs“-szappan.)

Megtakarít pénzt, időt és fáradságot. A ruhát kiméli és megóvja.

Mindennemű ruha és mosási módszer részére a legjobb és legolcsóbb. Hőfehér ruhát ad. A színeket emeli, fénylővé és világossá teszi.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan «Schicht» névvel és a «Szarvas» v. «Kulcs» védjeggyel legyen ellátva.



VASÁRNAPI UJSÁG

48. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 26.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. Félévre — 8 korona. Negyedévre — 4 korona. A «Világkrónika»-val negyedévenként 80 fillérrel több. Kalföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is eszandó.

HAKON NORVÉG KIRÁLY.

EZERKILENCZSÁZÓT november huszonötödike minden időkre vezetes dátuma lesz Norvégország történelmének. Mert ezen a szombati napon zászlós gőzösök és virágos bárkák százai között befutó büszke hadihajó hátán új király érkezék a fjordok országába, hogy népének fejedelme legyen. Nem egy hódító király egy leigázott országba, hanem egy szabadon választott király egy szabadabb lett országba. Olyan, a ki nem a maga keze erejével ragadott magához egy koronát, hanem a kinek a nemzet keze teszi ezt a fejére és fejedelmi pallosnak a maga vezéri kardját nyújtja neki, hogy erejével nem rajta, hanem érte uralkodjék. Boldog király, a ki olyan trónra lép, a mely-

nek lépesőjére egyetlen kiontott vércsöpp se hullt és a kinek úgy teszik a koronát fejére, hogy körülötte egy függetlenné lett nemzet fölédet szabadságának győzelmi dala zeng. Boldog király és boldog nemzet, a kinek ilyen sors jutott. Hakon király, az új norvég uralkodó nem az első fejedelmi sarja a dán dinasztának, a ki Norvégország trónusán ült. De az első a dán házból, a ki a független Norvégia királya és mint csak ez ország királya arra hivatott, hogy megalapítója legyen az új norvég uralkodó-családnak. A dinasztikus kapcsolat Dánia és Norvégia között megvolt csaknem négyszáz esztendőn át, a tizennegyedik század derekától egész 1814-ig. De ez hódítási kapcsolat volt. A dán

dinasztia az erő jogával uralkodott az övével testvér, gyöngébb skandináv nép országán. Ettől a dinasztától 1814-ben Keresztély király uralkodása idején haddal és fortélylyal vette el Norvégiát a másik testvérmemzet, a svédek uralkodóháza. Bernadotte Károly János, akkor Svédország trónörököse, a dán Keresztélyt megszalasztotta és Norvégiát az önálló és független állami élet ígéréstével kötötte Svédországgal perszonál-unióba. Öt királyt adott a svéd Bernadotte-ház Norvégiának, azaz hogy öt fél-királyt, mert hiszen a király felig Svédország volt. És pedig — ez volt épen a baj — a nagyobb porozói a király gondosságából, jóakaratóból, a nemzettel való törődéséből mindig a svédeknek jutott. A lelkük is odahúzta őket, — a nagyobb civilizáltat is



MAUD NORVÉG KIRÁLYNÉ.



VII. HAKON NORVÉG KIRÁLY.

!! UJDONSÁG !!

Oriási megtakarítás!

Minden háziasszony egy kísérlet után állandóan használja a

„PACIFIC“ szárasztó-lisztkészítményt.

Tyuktojás felhasználásával gyártja:

Strobenz Testvérek gyár részvénytársaság
Budapest, IX., Üllői-út 89.

A „PACIFIC“ tojásliszt teljesen tisztított és sótt készítmény, melynek cukor- és gyúlékony részecskéi és a gyúlékony részecskéi kímélően használható és teljesen pótolja a sütésnél és főzésnél a tojás sárgáját. Négyeszer olcsóbb, mint a tojás, nem romlik és ennélfogva mindig készletben tartható minden háztartásban.

A következő csomagolásokban van forgalomban a Pacific:

- 100 gramm ára 2 kor. 40 fillér (160 tojás sárgáját helyettesíti).
- 50 gramm ára 1 kor. 20 fillér (80 tojás sárgáját helyettesíti).
- 25 gramm ára — kor. 60 fillér (40 tojás sárgáját helyettesíti).
- 4 gramm ára levélben 10 fillér (6 tojás sárgáját helyettesíti).

Kapható minden nagyobb fűszer- és csemegéizletben és drogeriában.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

erősítőszert gyöngyök, vérszegénység és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 10852

Külföldi. Több mint 3500 orvosi vélemény.

J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.

Vásárolható a gyógyszerárakban álliteres üvegekben a K 2.60, egész literes üvegekben a K 4.80.

KÖVÉRSEG KORAI VÉNSÉG.

Istenem, — így sohajta ezer meg ezer ember, — mit adnék, ha elháríthatnám az emésztési zavaroktól megszabadulhatnám. Lám, nem is kell annyit sídóznom. Tegyen minden hölgy és férfi csak egy kísérletet Mandor soványító és tisztító porral, biztos az eredmény; azt tekintélyes orvosi és vegytudományi bizonyítványokkal kimutattam. — Ne mulassza senki el, erről meggyőződni; hozza meg a Mandor port, ha be nem vált, a pénzt duplán visszaadom. Csekkölty 2 kor. 80 fill. Mandor dózosa, orvosi tisztítás és bizonyítványok mellékelve. Utánvétellel a pénz be küldése mellett; portomentesen diszkrétan küldi Mme Mandl Ida, Budapest, Károly-körút 2/V. sz. Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. sz. 11225

GERMANDRÉE

FRANCIA SZABADALOM ÉS TABLETTÁK

Francia szabadalom. A szépség titka, ideális illattal felületlenül tartós, erős és diszkrét. A Germandrée az arcbőrnek egészséges és üdítő színt ad. 1900 évi Párisi Világkiállítás: ARANYÉREM

MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.

Szesz-lámpák, Légszesz- és vilamos csillárok, Petroleum-főző- és fűtőkályhák, Petroleumlámpák

Szalon-Petroleum

Osász. és kir. szabad. gyár világítási eszközökről.

BRÜNNER TESTVÉREK

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 3.

Arjegyék ingyen és bérmentve.

1.50 frt. 2 frt. Roskopf-órak plombával.

Nikkel vagy acél Roskopf-rendszeri — frt 1.50
Roscopf-strapaz-óra plombával — frt 2.—
Duplafedelű — frt 3.40
Arany-dobos (aranyhoz hasonló) — frt 3.50
Val ezüst egyed. frt 3.—
Duplafedelű — frt 4.—
3 erős fedéllel — frt 5.—
Eredeti svájci-Roscopf (nem rendszer) frt 3.50
Féni órák a szász Mária, magyar korona, szántó földmives vagy 16 domborotví képevel 10 krral drágábbak.

Kakuk-óra frt 2.50

Zenélő ingaóra

71 cm. magas, ömögatól a lezserbb dalok, kerengőket és indulókat játsza — frt 6.—
Zene nélkül — frt 4.—
Ólomúvel — frt 4.50
Toronyóránál frt 5.—
Ébresztő-órak nikkelből — frt 1.—
Dupla karanggal frt 2.—
Zenélő művel — frt 4.25
Kakuk-órak — frt 3.40
Kerek konyhaórák frt 2.—

Ébresztő-óra 1 frt. éjjelvilágító frt 1-58 Dupla karanggal 2.—

Valódi ezüst 3. frt. Remontoir-óra es. és kir. fémjelzéssel urak, hölgyek és anak részere.

Egyfedélű — frt 3.—
Duplafedelű — frt 4.—
Aranyezüst — frt 5.—
Három erős fedél. frt 6.—
Ezüst páncéllánc frt—90
14 kar. arany 8 fütől felj.
14 kar. arany 10 fütől felj.
14 kar. arany fülbevaló
1 frt 20 krtól feljebb,
14 karos aranygyűrűk
kővel 1 frt 80 krtól felj.

„A nagy óragyárhoz“ cég MAX BÖHNEL, órák, Wien, IV., Margarethenstrasse 38. szám. A cs. kir. államhivatalnokok szállítja. — Alapítva 1810. — Kérjen nagy árjegyzéket ezer kóppal ingyen és bérmentve.

Svédországtól kapták. Norvégianak, a kisebbik és szegényebbik nemzetnek a hamupipóke szerepe jutott.

Ez okozta, hogy a Bernadotte-dinasztia ime nem ért száz esztendő a norvég trónon. Megszületett a fjordok hazájában 1905-ben a legszébb, a legérdekesebb, a legalkotmányosabb és legmodernebb forradalom, a melynek a történelem nem tudja példáját és a mely hogy lefolyásában és következeiben olyan lehessen, a milyen volt, egy bátor és önértetes nemzet kemény erkölcsének és egy megértő uralkodó igazán fejedelmi gondolkodásának harmóniája kellett. Ezt a konfliktust, ezt az elsőpró erejű meghasonlást király és nemzet között nem fegyverrel, hanem *belátással* intézték el és valóban győzött benne mind a két fél, mert a kibontakozásban mind a két álláspont legnemesebb erkölcsi tartalma érvényesült.

A norvég kormány *elbocsátotta* a trónról Bernadotte Oszkárt és Oszkár király tudomásul vette elbocsátását, mikor népszavazás bizonyította meg, hogy ez a nemzeti akarat megnyilatkozása. Nem ment fegyverrel a nemzetre, a melynek évtizedeken át uralkodója volt. Távozott és búcsúszavával olyan királyt kívánt a norvégoknak, a ki a nemzetet boldogabbá teheti, mint a milyennek magát az ő uralkodása alatt érezte.

Es ime, a nemzeti akarat ilyen föltétlen fejedelmi tisztelete szólalt meg annak a férfúnak első cselekedetében is, a kit a norvég nemzet új királyának, közel ötszáz esztendő óta az első új, *kizárólagosan norvég dinasztia* megalapítójának kiszemelt. *Károly dán herceg* is csak a norvég nemzet népszavazásban megnyilatkozott akaratára lett hajlandó, hogy *névből* is új nemzete fiává válna, mint *Hakon király* a norvég trónt elfoglalja.

Ez volt első cselekedete, a melyet hivatása a *historiának* adott, hogy eszentül minden tevése imára ezé legyen. Élete idáig — nem levén uralkodó — a polgár élete volt és eddigi hazájában a polgári erények sokasága szerzett neki népszerűséget. A fejedelemséghez megvan az iskolája — közvetetlen szemléletből. Unokája a dán királynak, veje az angol királynak, unokatestvére az orosz csárnak, rokona a német császárnak, tehát igen jó familiából való fiatalember, olyan családból, a melynek az uralkodás ősi mestersége. Fejedelmekkel való atyafisága révén hatalmas birodalmak jóindulatát szerzi meg kicsiny nemzetének.

Mint említettük, régi hazájában polgári erényeivel szerzett nagy népszerűséget. Daliás, szép férfi. Vidám, eszes és bátor. Most 32 esztendő. Hét esztendeje férje egy szép, elmés és nemes érzésű asszonynak, *Maud* hercegnének, az angol király legkedvesebb lányának, a kivel már trónörökös is visz Norvégiának. Egy öt esztendő gyönyörű szőke fiúcskát. Legénykorában a most *Hakon király* lett *Károly herceget* a *hajós hercegnék* neveztek el a dánok, mert nagyon szerette a tengert és egyike volt a dán haditengerészet legjobb tisztjeinek. Mióta megházasodott, — révbe ért és nem igen kíváncsított el a családi boldogság kikötőjéből a hullámok hátára. Mintaférj lett és a legjobb családapa.

Maud hercegnőt, most norvég királynét, valóságos bálványozták eddig mind a két hazájában: Angliában és Dánországbán is. Bizonyos, hogy ez a szeretet körülveszi harmadik hazájában is, a mely koronát tesz a fejére. Finom lélek, nagy kedvelője a művészetnek, iradalommal maga is foglalkozik, a legboldogabb hitves, minden érzése a családját, a boldog asszony koronáján kívül más koronára nem

vágyódott, tehát bizonyos, hogy megérdemli és nemesen fogja viselni ezt a másik koronát is.

Mottóját az új király azt választotta: hogy *Mindent Norvégiáért!* — és hogy új nemzetét akar lenni teljesen, minden ivadékaiban is, ezt azzal mutatta meg, hogy nemcsak maga vette föl a norvég *Hakon* nevet, hanem fiacskáját, az új trónörökös is eszentül norvég néven *Olaf*-nak hívják. A jelekből ítélve Norvégiának meglehet a jogos reménye, hogy a milyen nemesen távozott trónjáról régi öreg király, olyan bölcsen fog uralkodni ezen a trónon fiatal, új fejedelme.

Sz. Zs.

IGAZ CSÍKI AMBRUS.

(Hír a falunkból.)

Igaz Csíki Ambrus nem soká vihet, Utolsó nagy pörét, ezt is elvesztette. Most a sirjában is azt fogja sajnálni: Hogy a halál ellen nem birt apellálni, Igaz Csíki Ambrus.

Egész életében igazabb volt másnál, Mégsem siratta más a fiskálisánál. Feleségét, fiát régen kitagadta, S a miokéje maradt, a templomra hagyta Igaz Csíki Ambrus . . .

El is prédikálta szépen a pap érte, Négy harang két napig lóbálódzott érte . . . Hanem a jó Istent a hogy én ösmérem: — Egész bizonyosan a poklokra mégyen Igaz Csíki Ambrus!

Szabolcska Mihály.

NOVEMBER.

A város és a pusztá mezők fölé Bús, áthatatlan hajnali köd borúl. Fény a sötét egen keresztül Nem ragyog e szomorú világra.

Még hang se hallszik, csak sühögés-szerű, Bujdosni látszik minden, az éh is. Kit sorsa most felkelni készlet, Lopva suhan tova, mint az árnyék.

Dél van. Az utca néptelen, elhagyott, A fellegekben ölmos eső szitál. Sok helyt kigyúl egy pislogó láng S küzködik a zavaró homálylyal.

Csupán a rózsás arcú gyerekcsoapat Ujjong s kacagva futkos ide s tova, Nem sejtí még ifjú szívével Hogy e ború a jövője sóknak.

Oh, édes álmok, drága reményeim, Szerelmi ábránd, tavaszi alkonyon! Mért szálltatok a semmiségbe A sebesen haladó idővel?

Gyermek valék; majd ifjú, vágyteli És ösmeretlen ezél fele vitt a tűz, De vágyam alakot nem öltött . . . Itt vagyok e szomorú magányban.

Vajjon hasonló másnak az élete, Hogy rég időtől érezi már az ószt? Mely végleg ráborult szívemre — Mint örökös szomoró november.

Justh Béla.

JÓSKA SZERENCSEJE.

Irta Gottier Lajos.

I.

Az Almásdy uraság két szürkeje nyugodtan ropogtatta a zabot az istállóban. Jóska kocsis meg ott feküdt a jászol mellett a szürke pokróccsal letakart ágyon. Sugár, barna legény, nyalka fekete bajusszal. Két karját a feje alá téve

heverészett, úgy bámulta az istálló mestergerendáit.

Azt számítgatta magában, hogy hányszor kell még aludni, a míg vasárnap lesz? S mint-hogy ez keddi napon volt, tehát nyilvánvaló, hogy öt egész napot és éjszakát kell még eltöltenie, a míg az ispánék szobalányával, Polgár Marival együtt tánczolhatja a kopogóst, az árendás korszámja előtt, a malaczbanda andalító zenéje mellett.

A mint így heverészett volna, hát valaki belökte az istálló ajtaját.

A kisbíró volt.

— Adj' Isten jó napot!

— Fogadj Isten! Mi járatban van kisbíró uram?

— A járatban vónék, hogy a jegyző úr azt üzeneti, gyűjtek kend a község házára, de rögtön.

— Már hogy én a község házára?

— Ühüm.

Jóska vállat vont. De csak fekve maradt. A kisbíró meg kifelé indult. Az ajtóban azonban még egyszer visszaszólt:

— De hamar ám.

Jóska lassanként felzihelődött. Sehogysem fért a fejébe, hogy miért kell neki a község házához menni, mikor semmi sora sincs? Mint-hogy azonban az ilyen virtuos legénynek (a ki mint huszárkaplár ette volt a császár kenyerét) sohasem lehet a hatósággal szemben elég nyugodt a lelkiismerete, nem vette szívesen a község házára való meghívást.

Pedig a jegyző úr nagyon barátságosan fogadta. Még ülésel is megkínálta. A legény dehogyan is ült volna le a nótárius uram előtt. Tud ő annyi tisztességet. Csak állt az ajtóban és zavartan forgatt pörge kalapját. (A tegnapi előtti rozmaring volt mellette. «A kit» az ispán cselédjétől kapott.)

— No, fiam, téged nagy szerencse ért!

Igy a jegyző.

A legény csak várt és bámult.

— A váamosdi uraság, az öreg Bórághy Ádám meghalt. Pesten halt meg az ispotályban, a hol operálták. Tegnapelőtt bontották fel a végrendeletét hivatalosan. Aztán most itt arról értesítenek bennünket, — már mint különösen téged — hogy te vagy az általános örökös. Az öreg úr — az Isten nyugtassa meg — a váamosdi birtokot a kastélylyal, meg a pesti házáit, meg a részvényeit, meg az összes ingó és ingatlanait, fölbecsülve három és fél millió korona értékre, Kis József váamosdi szülötésű, jelenleg Almásdon, az Almásdy János uraságnál szolgáló kocsis legényre testálta. Tehát, Jóska fiam! te a mai naptól fogva nagyságos úr vagy. Az Isten éltesen sokáig!

Az öreg nótárius feltolta a szemüveget a homlokára, hogy jobban láthassa a legényt.

Az meg csak állt és bámult. Úgy érezte, hogy forog vele a szoba. Hol elszápadt, hol kipirult. Még a nótárius új kinyújtott tenyerébe is elfelejtett belécsapni.

Látta, hogy a jegyző, a segédjegyző, a bíró, meg a kisbíró mind őt nézik. Ő meg majd elsülyedt szegényében. Szeretett volna száz mérföldnyire lenni innen. Aztán az urak a kezét is szorongatták, beszéltek is hozzá valamit, de ő azt csak mintha álomban hallotta volna. Egyszer csak a homlokára csapott:

— Ejnye, terringettét! Az istállóajtót meg elfelejtettem becsukni!

Aztán megfordult és kiiramodott. Hiába kiabáltak utána, hogy maradjon. Hiszen meg valami irást is alá kell írnia. Ne siessen úgy . . . Kiabálhattak azok!

Jóska se látott, se hallott. Úgy futott, mint az üldözött vad. A kisbíró csak az istálló ajtóban érte utól az irással.

II.

Ennek a szenzációs fordulatnak pedig, a mely egy szegény kocsis legényt milliómós úrrá tett, a következő előzményei voltak:

A Bórághy Ádám uram gazdaságában, ezelőtt 25—30 évvel, szolgált, a többi cseléd között, egy öreg béres. Névszerint: Kis József. Ennek a jámbor magyarnak legfőbb érdeme az ő szemrevaló feleségében leledzett. Boris asszonyon bizony megakadt a szeme úrnak, parasztnak egyaránt.

Természetes, hogy Bórághy Ádám sem hunyhott szemet az ő szépséges cselédjének láttára.

A szép béresné a béresházból lassanként bekerült a konyhára. Még pedig szakácsnői minőségben. Mikor meg a hites ura elhalálozott, a szakácsnőből mihamarább teljhatalmu gazdasszony lett a nemes Bórághy kurián. Néhány hónappal az ura halála után a szép Boris egy egészséges fiú gyermeknek adott életet. Csak-hogy ennek a fiúnak a születése az ő életébe került. Meghalt, el is temették tisztességgel. Persze senki sem pótolhatatlan a világon. A szép béresné helyét is hamarosan más vászoncseléd töltötte be a konyhán és a gazda szívében. A kis árva pedig felnőtt úgy a hogy, a többi cseléd között. Az új gazdasszony sehogysem szívelhette ezt a gyereket. A fiú aztán kikerült az istállóba, a hol lassanként kocsisá cseperedett föl. Mikor pedig a katonaságtól hazajött, akkor már a gazdasszonynak olyan nagy hatalma volt az elbetegesedett aglegény, Bórághy Ádám fölött, hogy Jóska elüldözte a háztól. Pedig az öreg úr mindig jó szemmel nézett a délezeg legényre. Sőt titokban egyszer másszor dugdosott is neki egy-két bankót.

Igy került Kis Jóska Almásdy Jánoshoz kocsisnak, Almásdra, a hol megösmékedett az ispán cselédjével, a feketeszemű Polgár Marival. Csakis az volt a szerencseje, hogy Bórághy Ádám a fővárosban halt meg és a végrendelet megírásánál a mindenható gazdasszony nem volt jelen.

Az aztán hiába dült, fült és átkozódott, csak ott kellett hagynia a Bórághy kuriát, mikor Kis Jóska ült bele a dominiumba.

Az új földesúrnak az volt az első dolga, hogy az ispánék Mariját kivette a szolgálatból. Nem hogy a házához vegye. Világért sem. Az már nem is illett volna egy nagyságos úrhoz. Hanem addig is, a míg az esküvőt annak rendje és módja szerint megtarthatják, Polgár Mari tisztességgel hazament a szülei házhöz.

Az öreg Polgárek ott laktak az alvégen. Szegény zsellér emberek. Eddig napszámba jártak, úgy tengették életüket. Most azonban a Jóska szerencséjével az ő soruk is megváltozott.

Az öreg Polgár ezüstdelű tájékpipából szívtá a kapadományt, a felesége pedig selyem kendővel a fején és selyemkötényvel maga előtt dícselkedett a mézarszékekben, hogy a lánya sárga bársonyleppben fog megesküdni a «nagyságos úr»-ral. Úgy bizony.

III.

Csak-hogy ember tervez, Isten végez. Ebből az esküvőből nem lett semmi. Jóska könnyen bele-szokott a nagyúri módba. Természetes, józan eszű ember volt, a magyar parasztnak veleszületett arisztokratikus flegmájával. A katonaságnál szerzett huszáros tempók még jól illettek ehez a cigányos képű magyar földesúrhoz. A gazdálkodáshoz ügyis mindig értett, a többire pedig megtanította az emberekkel való érintkezés. Rövid idő alatt olyan vad gentry-féle lett belőle, a milyen számtalan van a világon, a nélkül, hogy valamikor kocsis lett volna . . .

Az ő megváltozott sora sok érdekes és sok



Kocsijukra várakozó előkelőségek a lipótvárosi Szent István-templomfőszentelésén. (A középen Wekerle Sándor.)



József főherceg és családja távozik a lipótvárosi Szent István-templomfőszentelésről.

fonák helyzetet teremtett. De ő azért sohasem jött zavarba.

Volt az öreg Bórághynak egy gazdatisztje, a ki Jóska't valamikor kocsislegény korában egyszer megverte. Mikor az új földesúr beleült a dominiumba, a szomszéd birtokos, a ki hamarosan barátságot kötött vele, megkérdezte tőle:

— Persze, ezt a gazdatisztet most elkergeted? (Nyolcz gyerekes családapa volt az istenadta.) Jóska ritka flegmával simította végig a bajuszát.

— Dehogyan kergetem.

— Hát?

— Azzal állok rajta boszút, hogy most engem kell szolgáltnia . . .

Hát elég az hozzá, hogy az új földesúr egy szép napon arra a meggyőződésre jutott, hogy Polgár Mari tulajdonképpen nem is hozzá való hitestárs.

Az a malheur történt vele ugyanis, hogy mint tartalékos kaplár behívták négy heti gyakorlatra. Az idézést valahogy későn kapta, s hiába futott fűhöz, fához, nem lehetett segíteni a dolgon. Csak be kellett rukkolnia. Az volt aztán a komédia, a mikor a kaplár úr tetőtől talpig extra mundérbán, parádés fogaton, négy lóval vonult be a kaszárnyába! Régi dolog, hogy a kinek pénze van, barátai sem hiányoznak. Jóska az egész kaszárnyával összebarátkozott. Kezdte az altiszteken s folytatta a tiszturakkal. A dolognak az lett a vége, hogy az ezredes egy szép napon kijelentette:

— Haza kell ezt a kölyköt bocsátanom, mert a mióta bevonult, az egész kaszárnya folyton pezsgőtől részeg. Maholnap azon veszem észre magam, hogy nem lehet fegyelmet tartani. Verifuchte Geschichte!

Persze a hazabocsátás öröme Jóska az ezred egész tisztikarát fényesen megvendégelte a kastélyban. Bórághy Ernő, huszárezredes előkelően letegezte a házigazdát, a segéd-tiszt pedig bizalmasan sugta a fülebe, miközben metszett velezencei poharakból itták a rózsaszínű pezsgőt, hogy:

— Pajtás! Az ezredes úrnak van egy szép leánya: Otil baronesz. Az épen neked való feleség volna.

Jóska csak annyit felelt rá, hogy:

— Gondolod?

De ez azért szeget ütött a fejébe . . .

Eddigél az új földesúr minden héten legalább egyszer meglátogatta volt a menyasszonyát a szomszéd faluban. (A két község különben olyan közel van egymáshoz, hogy a kakasok hajnalban összekukorékolnak.) De hogy aztán megösmékedett az ezredes lányával a megei löversenyen, Polgár Mari sokszor három hétig is hiába leste az alvégi kis ház ablakán az ő daliás völgyéjét . . .

Denikve a dolognak az lett a vége, hogy Mari egy szép napon egy tizezer koronáról szóló takarékpénztári könyvet kapott a nevére kiállítva, a váamosdi új földesúrtól. Levél is volt mellette, a melyben Kis József megírta, hogy immár neki annyira megváltozott a sora, hogy feleségül nem veheti őt. Réa ne is várjon. Legyen mással boldog.

Polgárek nagyon megörvendtek a rengeteg pénznek. (Soha ők még egy csomóban száz koronát sem láttak.) Mari egy kicsit meg is siratta a hűtlent. A mint illik. De aztán csak megvigasztalódott. A farsangon még férjhez is ment Hájás Nagy Mihály parasztagazdához, a ki már régebben is kerülette volt az ispán cselédjét. Olyan fényes lakodalmat ülték, a mely három nap és három éjjel tartott, és még a kutya is kalácsot evett.

Így történt.

IV.

Hogy pedig a löverseny után Kis József mindennapos lett a megye székhelyén, báró Blanzburg huszárezredes házában, és hogy Otil baronesz nagyon szívesen fogadta, azon senki se esodálkozott.

Az ezredes úr ugyanis annyira el volt adósodva, hogy nyugdíjaztatása csak rövid idő kérdése lehetett. Meg is sügták neki fölülről, bizalmasan, hogy ha valamiképpen nem rendezti anyagi viszonyait, akkor ne számítson a tábornoki «stráfi»-ra.

Jóska't eleintén csak a fényes környezet és az előkelő összeköttetések kilátása kábította el, a mikor Marival szakított. Később azonban az Otil bárónő két szemei is megzavarták egy kissé a fejét.

Magas, karcsú, szőke leány volt, a ki anya nélkül nőtt fel a katonatisztek társaságában. Eleven eszű «jukker» hölgy. Elértette a tréfát és minden tisztelt pajtáskodott.

A Jóska nyelvén is nagyon tudott. Azt a nagy



Pállik Béla: Anyójuh ikrekkel.

darab barna embert úgyszólván az úja körül csavarta.

Egyszer, a mint egymás mellett lovagoltak az országúton (az ezredes tapintatosan hátra maradt), a lány azt kérdezte tőle:

— Igaz az Kis, hogy maga már vőlegény is volt?

— Igaz.
— Ez érdekes! És maga erről nekem nem is beszélt!

— Nem hiszem, hogy érdekelhette volna a bárónót. A menyasszonyom olyan szegény leány volt, a milyen szegény legény én voltam azelőtt.

— Engem minden érdekel, a mi magát érdekli.

A szép leány ezt olyan bolondítóan meleg tekintet kíséretében mondta, hogy fölért egy szerelmi vallomással. Az ifjú majd elnyelte sovár szemével a fekete lovaglórúhás, imbolygó karesű alakot.

— Aztán, mondja csak, miért szakított vele? De csak úgy feleljen, ha nem haragszik, hogy ilyen bizalmas vagyok.

Jóska arcát könnyed pir borította.

— Magának azt is megmondom. Azért szakítottam vele, mert... most már nem illetünk volna egymáshoz. Adtam neki egy csomó pénzt, a minék nagyon megörült és azóta férjhez is ment.

— És maga nem volt belé szerelmes?

— Azelőtt szerettem, de... az elmúlt.

— Mondjon meg mindent. Nagyon érdekel engem a dolog. Miért múlt el? És mikor múlt el?

Az ifjú lovával közvetlen a lány közelébe léptetett. Hozzá hajolt és a szemébe nézett:

— Akkor múlt el, a mikor magát megösmertem, bárónó, és azért múlt el, mert magát megszerettem.

A lány arcát sötét pir borította... örömben. (Végre!)

— Elhiggyem a mit mond?

— Elhiheti. Nincs okom hazudni.

— Erről még beszélünk. — Aztán megállította a lovát.

— Várjuk be az öreget.
Egy hét mulva jegyet váltottak.

V.

A huszár az első időben nagyon szerelmes vőlegénynek bizonyult. Minden idejét a menyasszonyánál töltötte. Az öreg is boldog volt, (most már biztos a tábornoki kinevezése) és... nagyon sokat magára hagyta a fiatalokat...

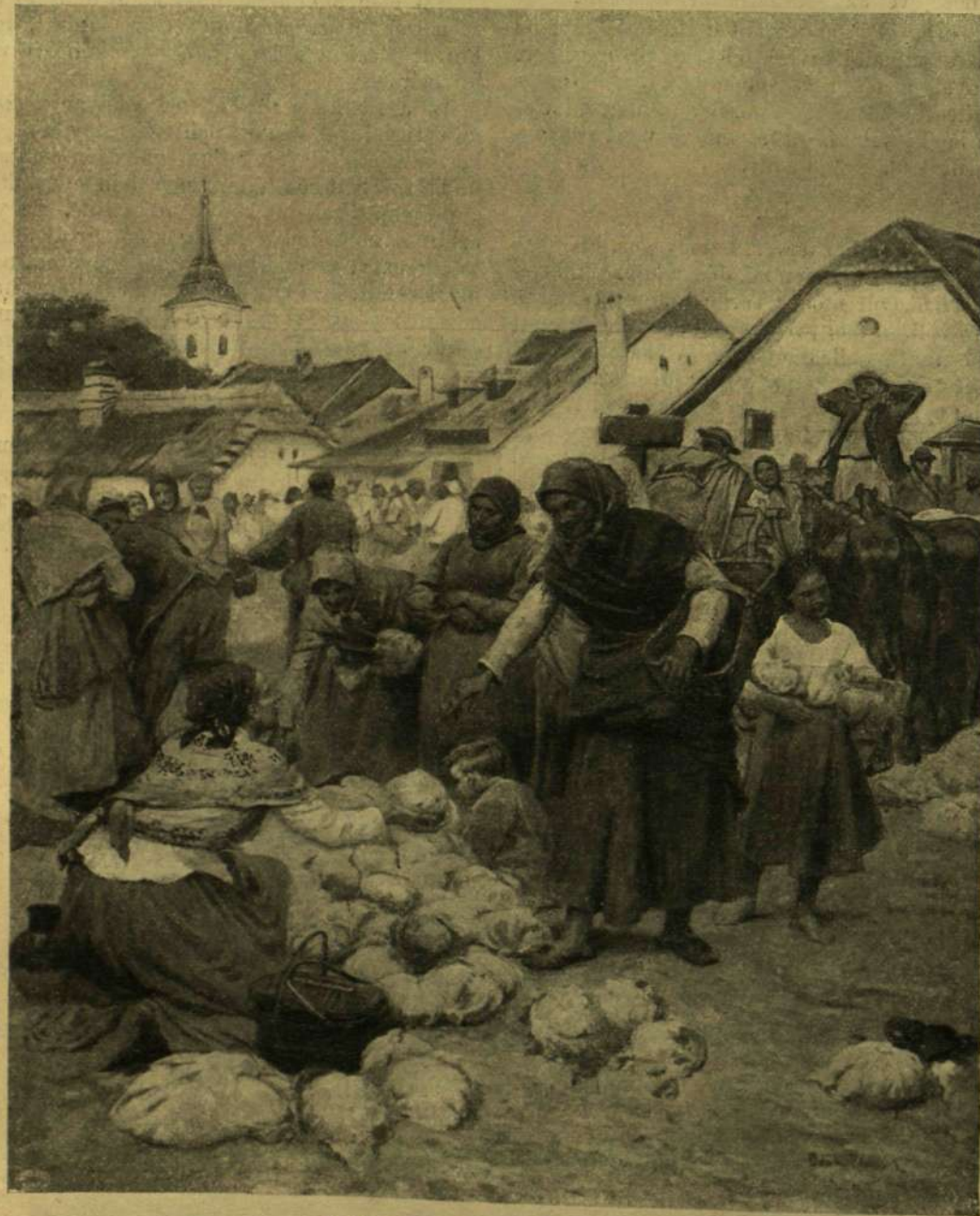
Ez pedig hiba volt...

Szó a mi szó, ez a cigányarcsu, délceleg magyar rövid idő alatt Ottil baronesznek tökéletesen elcsavarta a fejét...

Igy történt, hogy a szerepek változtak és mire az esküvő ideje elérkezett, a vőlegény érzelmei alább szálltak, a lány pedig egészen belé volt Jóska-ba bolondulva...

Az esküvő előtt pár nappal Jóska-nak valami

dolga akadt Almásdon. Szép juniusi este volt. Az ifjú lóháton lépésben haladt hazafelé a falu egyetlen utcáján. Egyszer csak, a mint egy fehérre meszelt kis házhoz ért, megállította a lovát. Az útról egyenesen belátott a kis ház ablakán. Odabent egy boldog pár ember ült az asztalnál. Epen bevégezték a vacsorát. A pirosképű, sötétszemű menyecske egy kancsó bort tett az ura elé és megtöltötte neki a pipát. A házastársak tekintete találkozott. Néma boldogság volt mindkettő szemében. A harmadikban meg könny ragyogott... Addig, addig nézte őket, a



Deák Ebner Lajos: Zöldégyvásár.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

— Ne csodálkozzatok, de értsétek meg a szavam, hiszen magyarul beszélek. Nem szeretőnek kérem az asszonyodat, Miska, de feleségnek. Elváltasz titeket törvényesen. A költségeket természetesen én viselem. Veled meg törvényesen egybekelek, Mari, a pap előtt. Hőtting nagyságos asszony lesz belőled. No, áll a vásár?

A gazda még nem juthatott szóhoz, a mikor már az asszony fölállt és lángba borult arccal szölt a vendéghez:

— Nagyon köszönjük a jóságát, nagyságos uram, de nem kérünk belőle! Nem tudom, az uram hogy gondolkozik, de én el nem hagyom őt sohasem! Czudar is volnék, nagyságos uram, ha a hites férjemet, az én aranyos kis fiannak az apját itt hagynám! Nézzen ide, nagyságos úr! (A bölcsőhöz lépett és egy göndörfürtű, pirosképű gyereket vett ki belőle.) Ezt a gyereket hagyjam én el?! Vagy megfoszszam az édes apjától? Nincs a világnak annyi kincse, a miért én azt megtenném! Ugye édes gazdám, nem hagyjuk el egymást sohasem?!...

A gazda egyik kezével átölelte az asszony derekát, a másikkal meg a szemét törölte...

Az apró fiú pedig csak bámult, úgy darabig az idegen bácsira, kerekre nyílt, ártatlan szemével, aztán édes nevetésbe kezdett...

Végre, hosszas habozás után, kipirult arccal, a torkát köszörülve, a vendég emígyen szölt:

— Nézd csak, te Miska! (Ő csak úgy tegezte, mint régen, de amaz természetesen megnagyságotta őt.) Azt akarom mondani, hogy ha beleegyeznetek mind a ketten, én sokat javitanék a sorotokon.

A férj és nő kérdőleg néztek rá.

— Hiszen ugyis annyit adott már nekünk a nagyságos úr! — Hebégte az asszony.

— Akkor azért adtam, Mari, hogy mondj le rólam, most pedig megdupláznám azt az összeget teérted. Más szóval: Hájás Nagy Mihály! én adok tenéked huszezer koronát, ha ideadod érte a feleségedet. (Az ördög vigye a bárónőjét! Sohasem lesz abból ilyen feleség! Inkább kifizetem az öregnek minden adósságát!)

A házaspár csak nézett, bámult, de szóhoz nem jutott.

— Ne csodálkozzatok, de értsétek meg a szavam, hiszen magyarul beszélek. Nem szeretőnek kérem az asszonyodat, Miska, de feleségnek. Elváltasz titeket törvényesen. A költségeket természetesen én viselem. Veled meg törvényesen egybekelek, Mari, a pap előtt. Hőtting nagyságos asszony lesz belőled. No, áll a vásár?

A gazda még nem juthatott szóhoz, a mikor már az asszony fölállt és lángba borult arccal szölt a vendéghez:

— Nagyon köszönjük a jóságát, nagyságos uram, de nem kérünk belőle! Nem tudom, az uram hogy gondolkozik, de én el nem hagyom őt sohasem! Czudar is volnék, nagyságos uram, ha a hites férjemet, az én aranyos kis fiannak az apját itt hagynám! Nézzen ide, nagyságos úr! (A bölcsőhöz lépett és egy göndörfürtű, pirosképű gyereket vett ki belőle.) Ezt a gyereket hagyjam én el?! Vagy megfoszszam az édes apjától? Nincs a világnak annyi kincse, a miért én azt megtenném! Ugye édes gazdám, nem hagyjuk el egymást sohasem?!...

A gazda egyik kezével átölelte az asszony derekát, a másikkal meg a szemét törölte...

Az apró fiú pedig csak bámult, úgy darabig az idegen bácsira, kerekre nyílt, ártatlan szemével, aztán édes nevetésbe kezdett...

VI.

Egy hét mulva a lapok kimerítő tudósítást hoztak a fényes főrangú esküvőről. Az egyik nászasszony Bray-Belmont grófnő, csillagkeresztes hölgy volt, a bárónő nagynénje.

A menyasszony valódi brüsszeli csipkefátyolt viselt. A Jóska díszmagyarja pedig egész vagyonyba került. A templom előtt száz négyes fogat várt a tündöklő nászmenetre. A nép közé



Peske Géza: Megfogatlak.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

tíz koronás aranyat szórtak. A fiatalok nászútjára pedig külön vonat volt rendelve.

És miután a megyés püspök áldólag terjesztette ki két kezét a fiatal párra, Jóska egy fehérre meszelt kis szobóra gondolt, a hol egy barna menyecske pirosképű kis fiút tart az ölében. S hiába zúgott az orgona, Jóska-nak folyton csak az ő hangja esengett a fülében:

— Ugye, édes gazdám, nem hagyjuk el egymást sohasem?!

EGY «BÚBÁJOS» BÁTHORY-SARJ.

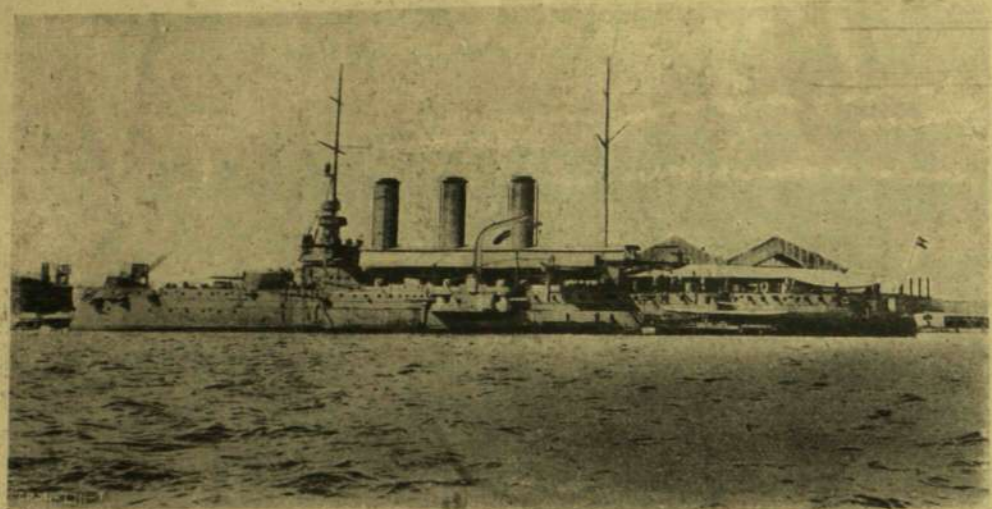
Irta báró Nyáry Albert.

A nagy Báthory-családból Báthory Erzsébettel körülbelül egy időben egy másik sarj fölött is itélkezett a törvény. De itt nem a vérnyomon indult, nem árvákat és örök búba merült szülőket hallgatott ki, hanem a tiltott csókok nesztét leste. Báthory Annát nem átok kísérte a koporsóáig, hanem a mámoros órák édes emlékei s a megbotránkozottak zugása.

István lengyel király kis öcsese, Báthory István nem kért részt a halhatatlanságból. Nem a hadvezetésben, nem a diplomáciai sikerekben kereste a boldogságot, hanem a családi élet nyugalmaiban. Tíz gyermeke közül azonban egyet sem látott felszédülni, s őt magát is csak három élte túl. A legöregebb, Gábor, a kit születésekor nagy boldogságában «Gábris vitének» jegyzett be a kalendáriumba, a rövid életű erdélyi fejedelem, András Lengyelországban telepedett meg; ennek leányát Zsófiát II. Rákóczi György hozta vissza fejedelemsasszonynak. A két fiú között született 1594-ben egy leány: Anna.

Még csak hét éves, játékokra gondoló kis leány volt Anna, mikor férjkorá delén levő atyja a családi sirbortba tért megpihenni. Mostohaanyját Lengyelországba húzta vissza szíve, s nagy gondtól menekült meg, mikor Báthory István országbíró két rokonát, Gábort és Annát örökre kérte tőle. Az országbírónak nem volt gyermeke, s talán ez volt az oka a gyűlölségnek, mely benne a neje ellen az utóbbi években támadt. Őt álló esztendeig nem szólott egymáshoz férj és feleség, pedig együtt laktak az eesedi várban. Ennek az áldatlan családi életnek tulajdoníthaták az árvák, hogy a rideg nagyasszony szívében sem szeretet, sem szánalom nem támadt hozzájuk. Maga István úr sem vállalkozhatott öregségére sok sikerrel az apa meg nem szokott szerepére. Pedig szerette neveltjeit, első sorban már csak azért is, mert Báthory volt a nevük. Gondoskodott is bőkezűen róluk végrendeletében. Gábort oly dús javak örökösevé tette, mintha arra gondolt volna, hogy a fejedelemséghez a vagyon a legbiztosabb út. De nem feledkezett meg Annáról sem, a kit mikor öt évvel idősebb bátyja osztályosává tett, ennek szigoruan lelkére kötötte, hogy «az Annát, a te hugodat szeressed és tápláld. Gondod legyen szegényre, nevelődjék Isten félelmében.» Hogy a kis leányt szíve szerint szerette, bizonyítja az is, hogy végrendeletében arany és ezüst marháit, drágaságait testálta reá. Hagyja azokat «Báthory Annára», miérthogy az en szegény anyam nemzetségéből való, és az én keresztyén anyámnak is Anna vala neve. Isten ebben is oly keresztyént neveljen és olyan szent asszonyállatot tegyen.»

Az az öt esztendő, melyet Anna Eeseden töltött, döntő fontosságú lett egész életére. Olyan gazdagságot vitt el onnét, a melyet egy életen keresztül két marokkal is alig lehetett elszórni, de ugyanezen évek alatt lett élénk természete



A Szent-György.

fektelenné. Abban az időben a leggazdagabb örökösök mellett sem voltak idegen országból hozott nevelők, de még csak felügyelet alatt sem voltak, ha csak az édes anya nem vigyázta félfő gondtal lépteiket. Vén és leányasszonyok, a frázsimmek voltak a leánygyermek társasága, s ha hajlama volt valamelyiknek a rozra, jó példát ugyan ritkán láthatott a szabados eselőség között. A várédó katonák, lovások és más férfiscéltség sem volt őrzője az erkölcsöknek s a kor vad kicsapongásait legtöbbször bevették a kastélyfalak közé is. Báthory Anna is egészen magára hagyva, vigyázat nélkül volt közöttük majdnem 12 éves koráig; az a Báthory Anna, a ki három év múlva már mennyasszony, s teljesen kifejlett nő volt s a kit már ekkor is kikezdtek a rágalmozó nyelvek.

Az országbiro is szükségesnek látta az erősen fejlődő leány jövőjéről való gondoskodást. Halála esetére nem özvegyre bízta az árva gondozását, hanem Nyáry Pálra és feleségére, a ki közeli rokona volt a Báthoryaknak. De még ekkor félt, hogy kísértéseknek lesz kitéve a magányosan álló gyermek. Ezért fenyegette meg, hogy reá szállott örökséget veszítse el, ha Lengyelországba menne lakni, vagy lengyel férjhez választana s ezért stíjtja átkokat Nyáry Pálné, ha idegen nemzetbelihez, vagy saját mostoha fiaihoz adná férjhez, avagy az igaz külvilágba vallásból a pápista hitre tértené vissza.

Báthory Annában izzó, szenvedélyes vér forrott. Gyámjai nem igyekeztek fékezni ezeket a hajlamokat, s az ifjú leány bizonyára már hajdan korában többet engedett meg magának, mint szabad lett volna. A maga ura volt, gazdagsága temérdek s nem tartozott számadással tetteiért. Legközelebb bátyja állott hozzá, s a példa, melyet tőle látott, nem igen keltett benne hajlamot szemérmes önmegtartóztatásra. Báthory Gábor sokszor dicsekedett, hogy csak akkor fog szakítani ledér életével, ha az ezredik növel bontja fel viszonyát.

1608 októberében a gyulafejvári fejedelmi udvartól küldönczök mertek szét, lakodalomba hívni a három nemzetet. Báthory Gábor férjhez adja jövő ilyenkorra szép hajdon hűgát: Annát. Mert a róza, melyet Báthory Dénes volt leszakítandó, szép ékessége volt a fejedelmi udvarnak. Bátyjának hasonmása volt, a ki pedig az útjába kerülő szép asszonyokat nem mint fejedelem vitte a kárhozatra, hanem mint Erdély legszebb dalájára. A vőlegényt aligha a szép menyasszony választotta magának. Talált volna fiatalabbat, égőbb szeműt, szemnek teszesebbet is. De hát gazdag főember volt Dénes úr és igaz valláson levő. Így lett aztán derecsdó férje az ország legelőkelőbb, leggazdagabb örökösöknek, a ki pedig szépsége és szenvedélyes vére szerint más életársat kívánt volna. Márton naptól négy napig tartott a fényes lakodalom Kolozsvárott, s még a házak falai is beszakadoztak a sűrű mozsár és ágyúdurrogás miatt.

Boldog volt-e a fiatal feleség az alatt, a mi Báthory Dénes uramnak bús özvegye nem lett? Három év telt csak el s szépségének akkor állott épen teljében, mikor férjének koporsóját kísértte. A világ azt beszélte, hogy Dénes úr nagyon furesa dolgokat tapasztalt volna, ha

nem nézi olyan atyafiságosnak a sógor gyakori látogatását. Ha a vad ez alakban talán nem érthette is igazságosan Báthory Annát, arra talán lehettek volna tanúk, hogy a kerek várbán el-el csattant egy-egy csók, melyet nem a várurnak szánt az ő szép asszonya. Nem is sokáig fedte be fekete fátylával égő arcát az özvegy, fölvetette azt mihamarább, s a férfi tekintetek alatt még csak le sem sütötte szemét. Sok mende-monda kelt szárnyra a kerek várról, a szép özvegyről, a ki akkor fogadja a férfi vendégeket, a mikor rég lecsapott már a bagoly a sudár fa tetejéről, s annyira nem fél a férfiak erőszakoskodásától, hogy egymaga meg mer közöttük maradni. Sokaknak szerencséséjéről regelt a fáma, a kik megízlelték Báthory Anna kívánatos ajakát. Majd új nászra határozta el magát a szép asszony. Talán, hogy elhallgattassa a fecsegőket, talán hogy elűrhessen a háta megett kevésbé megfigyelve adhassa csókjait. Szive aligha kötötte Jósika Zsigmondhoz, a kit azonban egészen vakká tett a szerelem. Atyja a porból a kancellárságig emelkedett fel s feje megint a porba hullott alá; a fia szintoly magasan képzelte magát az esküvő napján, s halála napjáig siratta a bukását szerelme egéből.

A mily váratlan volt Báthory Dénesné másodszori férjhezmenetele, ép olyan meglepő volt elválása is urától. Jósika még búcsúzni is alig ért rá szép feleségétől, olyan sietve menekült Bethlen Gábor haragja elől. Homonnait szerette volna a fejedelmi székbe segíteni s a győztes versenytárs csak nagy sokára adott ezért kegyelmet neki. Alig tette ki azonban lábát Erdélyből a férj, felesége örökre be is csukta mögötte szobájának ajtaját. Hiába kopogott azon Zsigmond úr, másoknak egy édes szavára magától nyitott fel a bűvös zár, de ő csak poroszloival tudta beszakítani. Pedig ekkor már nem védte Báthory Annát testvére hatalma, tekintélye sem. Gábor fejedelem talán épen az ezredik asszony után nyújtotta ki kezét, mikor épen azok ölték meg orvul, a kik az élvezetek fertőjét kavargatták neki.

Most már minden kincse között is elhagya-



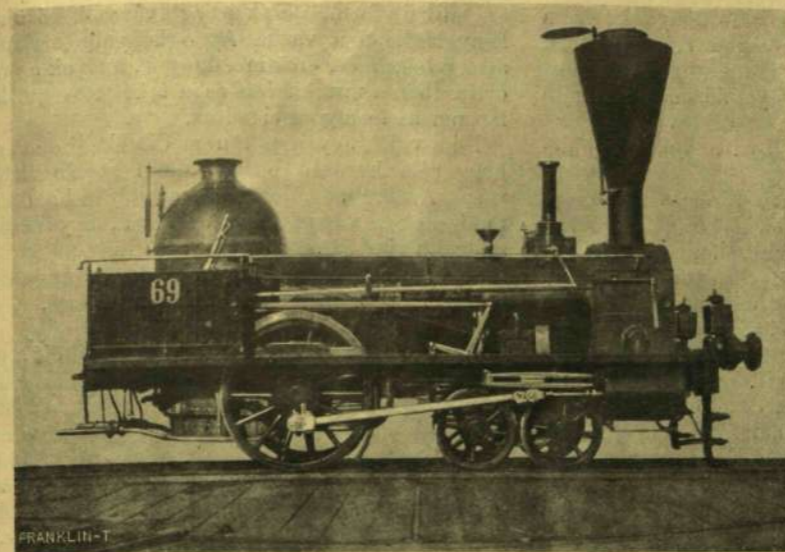
A Szigetvár.

A FLOTTATÜNTETÉSEN RÉSZTVEVŐ HADIHAJÓINK.

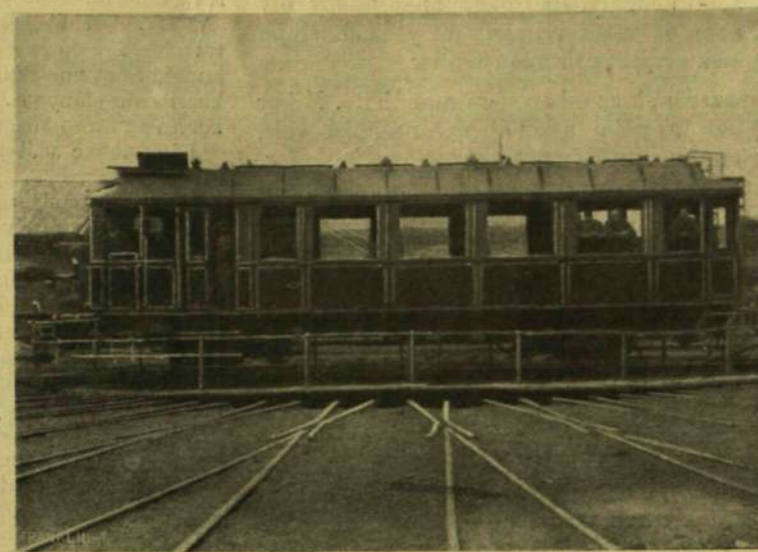
tott lett Báthory Anna s ellenségei szabadon szólhattak ellene. Báthory Gábor után az erőnyes Bethlen Gábor lett a fejedelem, a ki örömet fogott hozzá a szennyes foltok tisztogatásához, melyek elődjének nevével tapadtak össze. A sok szerelmes szép asszony közül Dengelegyhyné és Imreffyné lakott súlyosan valamennyinek bűneért. Mint boszorkányokkal bántak el velők, a kik a fejedelmet gonosz praktikákkal csalták karjaik közé. Ezek közé a bűbajosok közé vették Báthory Annát is, a ki lelke árul szintén a szerelmet kérte a sától. Pedig ekkor nem is válogatta már nagyon meg, hogy kikre pazarolja csókjait. Már nem a rangbeliek szagatták a rózsákat virágos kertjében, hanem az udvari népség járt a tilalmasban. Köztük krajnikfalvi Krajnik Ferencz. Krajnik uram a kerekii várbán lakott, mintha Báthory Dénes után az asszonyval együtt az is megilletné, s várurnak képzelte magát. Talán ő volt Báthory Annának egyetlen szerelme, a kihez nemcsak a pillanatok gyönyöre kötötte. Ebédnél, vacsoránál csókkal édesítették a tüzes bort, s nem tudott a két szerelmes egy perczet sem egymás nélkül eltölteni. Mikor Szentleken kellett meg szállniok, a kastély melléklépcsőjének deszkáját ütötték ki, hogy azon keresztül ölhessék meg egymást. Nyíltan beszélte mindenki, hogy Báthory Anna bölcsőt is ringathatott a kerekii várbán.

Bethlen Gábor nemes szíve mentségetek keresett a bevidólt asszony részére. Elfelelte a Báthory Gábor részéről sokszor tapasztalt keserűséget s ha másért nem, a nagy névért igyekezett kedvezően eldönteni a pört. Legjobban szerette volna, ha Báthory Annát adott hitét teljesíthette volna meg, de mivel Jósika uram nem volt hajlandó az elválásra, mint be nem bizonyítható vádat ejtettek el a további eljárást. Rhédey Ferencz egy falut kapott az asszonytól jóakarata fejében. Maga Krajnik, hogy ne adjon a botránkozásra okot adta, a mi valamennyire elfelelt a csunya pör lefolyását, elhagyta nagy boldogságának tanyáját.

Mire a hű Krajnik újra bekopogtatott a várkapu, más töltötte már be helyét. Mehetett tovább bujdosni. Az új kegyencz, Horváth István nem túrt régebbi jogokkal dicsekedhetőt. A jószágigazgatóval való emez újabb botrány hallatára maga a kancellár veszi kezébe a vizsgálatot. A proféta, Pechy Simon minden ékeszólását elővette, hogy jó útra térítse a szép bűnöst. Mindhiába. A ki egyszer az örödgnek adta el lelkét, azt istenes szóval nem igen lehet megmenteni már. Még jó, ha halálos nyavalyába nem esik, a ki ilyen boszorkányügyekbe ártja magát. Azoknak, a kik jó indulattal voltak iránta, nem esett baja, de ágyának dőlt a nagyságos fejedelemsasszony, a ki az itéletet leginkább sürgette. Meg is mondták a javasasszonyok, hogy ezt a betegséget csak azok tudják levenni, a kik reá küldték: a boszorkányok. Mert hát nagy üldözöjük volt ezeknek Károlyi Zsuzsánna mindig. Még maga a fejedelem is erősen aggodott, hogy szegény feleségének esetleg «indiai kakas orra formáján való hús nőhet az orrán», a mint az ilyen esetekben gyakorta megesett. Meg is fogták a boszorkányokat, meg is kinozták, de csak nem akarták levenni a nyavalyát a Bethlen Gábornérol. Pedig együtt vol-



A PEST ES VÁCZ KÖZT KÖZLEKEDETT ELSŐ GŐZMOZDONY.



MOTÓHOS KOCSI A MAGYAR ÁLLAMVASUTAKON.

tak mind a boszorkány számba menők, csak Báthory Anna nem jajgatott köztük a kinzókamarában. Azért is nem tud meggyógyulni a szegény fejedelemsasszony. Azért is súlyosbodik nap-nap után állapota, mert nem tudja kezét rátenni arra a gyűlölt asszonyra.

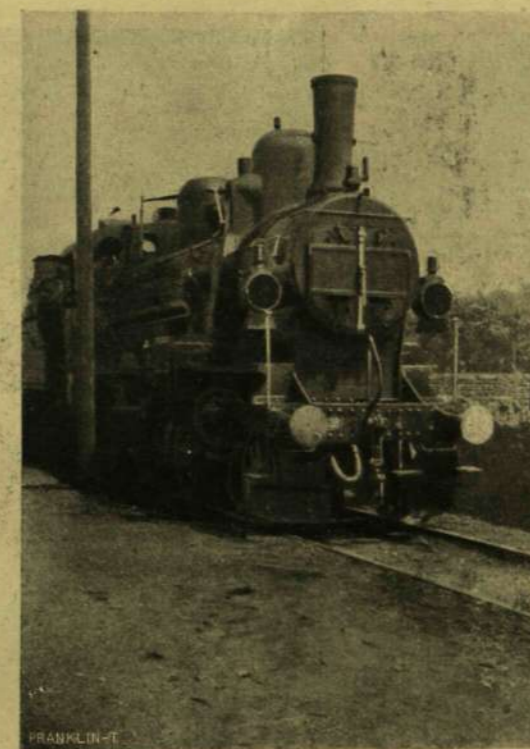
Az pedig inkább adná talán magát halálos ellenségének kezébe, mint tulajdon hitese férjének ölelő karjaiba. Mert Jósika Zsigmond úrbán megint föltámadt a szerelem, s szep szóval is csalogatta feleségét magához, erőszakkal is vinni akarta. Báthory Anna pedig, a ki csókját olyan könnyen adta, inkább börtönbe ment, mint férje kastélyába. Kolozsvárott, a hol nem is olyan rég annyi fény között tartotta esküvőjét, most nehéz vasat hordott kezén, nedves, sötét börtönben. Ő, a kit annyiszor vádoltak bűbajossággal, hogy rabul ejt mindenkit, most maga rabja a férje gyűlölt szerelmének. Bethlen Gábor ugyanis végre a felesége unszolására kiadta a hűtlen asszonyt férjének.

Hosszú sínylődés után nyerte csak vissza szabadságát, de a gyönyörök tanyája, a kerekii vár, a Báthory-fele összes örökséggel együtt örökre elveszett. A fejedelem ugyan kiadta a szigorú parancsot, hogy mikor katonái megszállják a jószágokat, pontosan írjanak össze mindent, hogy ha a törvény fölmentené Báthory Annát, kárt semmiben ne valjon, de a börtönből kivágódó asszony hálás volt, hogy életét megmenthette, s szívesen mondtott le a jószágokról, csakúgy, mintha a törvény fosztotta volna meg tőlük, s még talán Horváth István sem siratta meg nagyon, mikor meghallotta, hogy fedezet alatt vitték be a kerekii várból a fejedelem elé. Tasnádra ment az országbiro örökségére, s jóakarói reménykedtek, hogy csendes magányban fog ott vizekelni.

Tasnád rövid idő alatt olyan büntanya lett, mint a milyen Kerekii volt. Anna boszorkányokkal czimboráskodott, fajtalan tivornyákat tartott, és már azzal is vádolták, hogy születendő gyermekének előre koporsót csináltatott, nem ringó bölcsőt.

Az a mende-monda is folyton megújult, hogy Bethlen Gábor azon a napon, mikor vizsgálatra ment ki Kerekibe, ruha nélkül táncolta át az éjjelt Báthory Annával. Valahogy megnyugodott ugyan a féltékeny feleség, a fejedelemsasszony, mikor esküvel fogadta a fejedelem, hogy egy szó sem igaz ebből. De azért attól az asszonytól minden kitelik. Barátokat tud szerezni magának mindenhol, s ő nem elég erős betegágyából eltiporni azt a rút férget. Lám, megint kisiklott, mikor már a hóhérbárd előtt állott. Csak az örög, az ő patrónusa segítette ki megint. Báthory András uram közbelépése ugyan nem lett volna elegendő. Pedig hát a látszat még is csak az volt, hogy az ő jótállására engedte meg a sokszor vétkező asszonyt a fejedelem Lengyelországba, hogy «soha ide nem jöne, de ne adja Isten, hogy éljen».

András urat aligha a testvér iránti szeretét ösztönözte a közbelépésre, hanem inkább a névbeszűlete, a mely örökre be lett volna mocskolyva, ha halálos itéletet hajtának végre egy Báthory-sarjon. Ezért kívánta magához szerencsétlen nényét s ezért állt jót érte, hogy onnét engedelem nélkül nem fog visszatérni soha.



AZ ÁLLAMVASUTAK ÚJ ÓRIÁS GÉPE.

Hová is jött volna vissza Báthory Anna? Melyik várba? Melyik házába? Kegyelem volt, hogy bűnös életét megkímélték, összes vagyona ráment erre a kegyelemre.

Báthory István átok alatt hagyta meg végrendeletében, hogy Anna minden tőle örökölt vagyonát vesztse el, ha Lengyelországba költözik valamikor. Úgy történt. Báthory Annának nem volt sok uradalmából egy talpalatnyi földje, mikor áttele a lengyel határt. Ott legalább kegyelem-kenyere volt biztos, hazájában még erre sem számíthatott. A szive mégis vágott vissza. A fejedelemsasszony halálával megjött számára is a kegyelem, s ő sietett otthagyni a nyugodalmas életet. Haza jött koldusnak oda, a hol egykor mérhetetlen kincsei voltak.

A mit Gábor fejedelem megfogadott, hogy ledér életet valamikor abban hagyja, hoga váltotta be. A hozzá kötött feltételt is teljesítette talán. De már akkor negyven esztendő elmult, mikor Esterházy Miklós nádortól könyörgött nyugvóhelyet, hova lehajthassa fejét. Szerelmet már hiába koldult volna az elrongyolott, beteg asszony. S a kinek rosz hire két országot járt be várainak kőfalain keresztül, annak most egy irgalomból kapott kis ház elégséges volt, hogy imádságával betöltve, bocsánatot nyerjen az Isten előtt.

FLOTTA-TÜNTETÉS.

November 19-én a reggeli órákban lázasan folyt a munka a magyar-osztrák flotta két hadihajóján a «Szent-György»-ön és a «Szigetvár»-on.

Az indulás fél hét órára volt kitűzve, de a legénységet már jóval előbb felkeltették, hogy elvégezhesse azt a sok tenni-venni valóját, a minek a hajón se vége se hossza.

Néhány perczcel az indulásra kitűzött idő előtt az őrtálló matróz vontatott hangon jelzi, hogy az admirális gíge közeledik. A parancsnok a feljáróhoz siet és hivatalos merevséggel üdvözlő feljebbvalóját, a ki átveszi a jelentést és végig haladva a sorfalat álló matrózok előtt, a parancsnoki hid felé tart...

Kürtszó hangzik. A matrózok tüneményes gyorsasággal foglalják el kijelölt helyeiket és mialatt a további parancsot várják, szinte ijesztő csend uralkodik a hajóórison.

A második kürtszóra hihetetlen ügyességgel fog munkába száz meg száz dolgos matróz kéz. Eloldják a köteleket, a tartóláncokat; felhúzzák a vasmacskákat és mikor szabadá válik a «Szent-György», lassú zakatolással megindul a hajó gépe is, hogy útnak indítsa a magyar-osztrák tengerészet egyik legnagyobb hadihajóját, melynek árcózzán büszkén leng Ripper altengernagy lobogója.

Mikor a «Szent-György» már teljes gözzel halad előre, a «Szigetvár» is elhagyja a póliai hadikikötőt és követi az admirális-hajót a szabad tengerre...

Piráus felé haladnak, hogy részt vegyenek az európai hatalmak flotta-tüntetésében és megfenyegessék a gyógyulni nem akaró «beteg embert».

A «Szent-György» hajót 1903. évben bocsátották vízre; súlya 7300 tonna, gépei 13,000 lóerőt képesek kifejteni. A hajó óránként 21 tengeri mérföldet tehet meg, teljes hosszában páncéllal van övezve, melynek vastagsága helyenként 210 milliméterre rög.

A «Szigetvár» 1900-ban készült el és ekkor világméretű útra ment, mely tizennégy hónapig tartott. Méretei kisebbek, mint a «Szent-György» dimenziói, de sebesség tekintetében amannak semmivel sem áll mögötte. Súlya 2300 tonna, hajtásáról összesen 7200 lóerőt teljesítő gépek gondoskodnak.

Ennek a két hajónak a kommandóját Ripper Gyula altengernagyra, a póliai kikötő admirálisra bízták, a ki a «Szent-György»-öt jelölti ki tengerügyi hajójával és erre huzatta fel lobogóját.

A Piráusig tartó utat mint ennek a két hajónak vezére teszi meg Ripper, ott azonban a nagyhatalmak megegyezése folytán átveszi az összes tüntető hajók vezényletét és így ez lesz az első eset, hogy magyar-osztrák tengerügyi lobogója után indulnak Európa hadihajói.

Ripper Gyula altengernagy izig-vérig tengerész-katoná. Negyvenöt éve áll a haditengerészet szolgálatában és nem véletlen műve, hogy tengerészetünk fejlődése épen abban az időben kezdődik, a mikor neki a vezetés ügyében már döntő szava van. Tetteire, munkabírására meszerző és teljesen elfeledtetni, hogy Ripper már meghaladta a hatvan évet.

De a mily kíméletlenül kihasználja a maga erejét, ép oly erőiesen megkívánja, hogy alantasai is pontosan teljesítsék szolgálatukat. Energiája a tengerészek körében már szinte fogalomvá vált, a mely azonban kérelhetetlen szigora daczára, még sem ölte ki alantásainak sziveből az iránta való szeretetet.

Emberei közül mindegyik tudja, hogy soha oly szolgálattételt nem kíván, a melyet saját-

maga teljesíteni nem tudna és magas állása soha sem akadályozta meg abban, hogy oly munkában is részt vegyen, mely legfiatalabb tisztjének erejét is próbára tenné.

Népszerűnek azonban nem mondható. Mikor 1900-ban a pólai arzenál parancsnoka volt, akárhányszor megtörtént vele, hogy ha befordult az arzenál valamelyik utcájába, matrózok, munkások úgy eltűntek az útjából, mintha a föld nyelte volna el őket. Nem szerettek vele találkozni.

A szigoráról híres tiszt alakját a tengerészek fantáziája úgy kiszínezte, hogy ezekben a képekben igazán nem lehet ráismerni Ripperre.

Különösen sok mende-monda járta, mikor a spanyol-amerikai háború színhelyéről visszatért és azokat az apróságokat, a melyek ott talán tényleg megtörténtek, természetes elefantokká növelte a fáma és a képzelet.

Igy többek között azt beszélték róla, hogy a Mária-Terézia hajón egy matrózt, a ki paran-

a motorkocsi azonban ön maga létesíti a hajtására szolgáló erőt.

Megvan tehát benne a gőzmozdonynak az a tulajdonsága, hogy a hajtó erőt nem kívülről kapja, hanem saját maga állítja elő és megvan a villamoskocsi azon előnye is, hogy helyet ad magán a hajtó kocsin az utazó közönségnek.

Lászlólag csodálatos ugrás ez a vasút fejlődésében.

Hosszú időn keresztül azon törekednek a gépészek, hogy a mozdonyok nagyságban, erőben és gyorsaságban gyarapodjanak, hogy mennél nagyobb sebességgel legyenek képesek továbbmenni. És mikor ez a fejlődés már úgyszólván elérte a tetőpontját, mikor ijesztő kolosszusok tüneményes gyorsasággal ragadják tova a leghosszabb vonatot is, akkor egyszerre előáll a kis, igénytelen külsejű motorkocsi és versenyre kél a mozdony-óriással.

Vajjon mit jelent ez? Tévedtek talán azok, a kik azon igyekeztek, hogy a mozdony ereje folyton fokozódjék; vagy talán mi hibáztunk, a kik a kontinensen az elsők között vezetjük be a motorkocsi forgalmat?

Nem. Egyiknek is, másinak is igaza van. Sőt a fejlődésben sincs semmiféle ugrás.

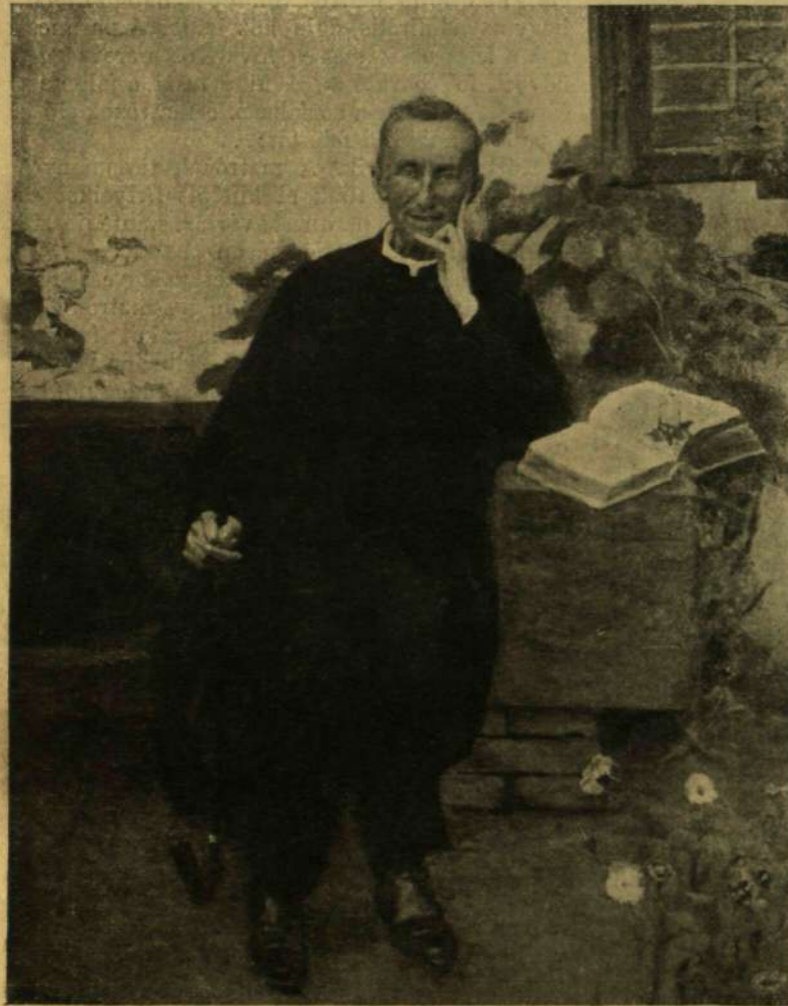
másait a nélkül, hogy egy fűtynél többre méltatnák őket.

Pedig ily formán csak a nagy városok közönségét kényeztette el a vasút. Az ő kényelméért épültek azok a hatalmas, erős mozdonyok, melyek az utolsó évtizedben a munkabírás és a tökéletesség híhetelen magas fokáig emelkedtek.

De a vidék ugyancsak nem dicsekedhetett azzal, hogy róla hasonló buzgalommal gondoskodott a vasút. Azokra az adomákra, a melyek légiószámra repdesnek a vicinális-vasút körül, ugyancsak rászolgál a vicinális.

És nemcsak a mellékvonalakon, hanem a fővonalon is mostohagyerek minden menet, a mely kevesebb a gyorsvonatnál.

Igy aztán igaz, hogy hatalmasat fejlődött a vasút, de az is igaz, hogy vidéken — még olyan vidéken is, a hol vasút jár — nem csökkent a becsülete a hirtónak meg a szekérnek. Mert olyan vonat, a melyik minden állomáson megáll és így lehetővé teszi, hogy a szomszédok is eljussanak egymáshoz, bizony csak alig egy-kettő jár napjában. Ezeknek pedig sok a ráérő idejük, lassan czammognak. Már ezért sem érdemes, hogy utánuk igazodjék az ember és nagyon igyekezzék, hogy elfogja azt az egy



Kunffy Lajos: A somogytúri tiszteletes úr.



Gárdos Aladár: Hajléktalanok.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

csát nem teljesítette elég gyorsan, sajátkezűleg lelőtt.

Az ellene emelt vádak nagyon ingadozó alapon nyugszanak; de azok a bravuros, hajthatatlan vasakaratról tanuskodó tettei, a melyekkel számtalanszor bebizonyította szellemi és lelki fölényét, általánosan ismertek a tengerészek körében.

Bizonyos, hogy helyét most is becsülettel, emberségesen fogja megállani. P

A MOTORKOCSI.

Néhány hét múlva a főváros közönsége is megláthatja majd, a mit hazánk egyik másik vidékén már szinte megszoktak, hogy a pályaudvásra berobog egy-egy kocsis a nélkül, hogy gőzmozdony volna eléje fogva.

A nyugati pályaudvarról Lajos-Mizse felé motorkocsik fogják az utasokat szállítani. A külsejük alig különbözik jól ismert villamos-kocsijainktól, a szerkezetük azonban lényegesen más.

A villamos-kocsik áramát központi telepen állítják elő és onnan vezetik végig a vasut pályáján;

Pedig ez a fejlődés óriási. Csak meg kell tekintenünk azt a gépet, mely az első vonatot vitte Pest-ről Vácra és szemügyre kell vennünk az államvasutak gépgyárának a párisi kiállításra készült mozdonyát. Formában, méretekben egyaránt feltűnő a haladás. De az így szembe tűnő különbség elenyésző ahhoz, mely a két gép által kifejtett erőben nyilvánul.

1846-ban nagyszerű eredménynek tartották és tényleg az is volt, hogy a Coquerill által szállított mozdony óránként majdnem 40 kilométer sebességgel továbbította az 50—60 tonna súlyú vonatot. Ma alig tartjuk elegendőnek, ha 180 tonna terheléssel bíró vonatunk 100 kilométer sebességgel robot végig a pályán.

Bármily gyorsan halad is a technika fejlődésében, kívánságaink, igényeink még sokkal szaporábbak. Vagy nem ezt bizonyítják azok a veszedelmes kísérletek, melyek a Berlin—zosseni vonalon 220 kilométerig fokozták a menetsebességet?

Lázás sietségben telik a mi modern életünk és ennek legjobb külső jelképe a vasút. Sokat vinni, gyorsan vinni; ez a jelszó.

Igy keletkeztek a gyorsvonatok, az expressvonatok, a melyek mértőföldeken haladnak át megállás nélkül; elhagyják lakott és lakatlan vidékek álló-

kinálkozó vonatot. De a vasúttársaságnak se volna jó vállalkozás több ilyen vonatot indítani napjában, mert akkor egyik vonatra sem volna elég közönsége. Az a mozdony, a mely husz-harmincz kocsit is elbir, alig fogyaszt kevesebb tüzelő anyagot, ha két kocsit visz, mint mikor a teljes terhelés van ráakasztva. Rövidebb vonatok menesztése tehát nem megtakarítás.

Összhangzásba kellett tehát hozni a vasút érdekét a közönség érdekével. Az utóbbi szívesen használná kocsit helyett kisebb távolságra is a vasutat, ha naponta gyakrabban állának rendelkezésére jó vonatok; a vasúttársaság pedig ki is állíthatná ezeket, ha a vonat költségét az utasok kisebb számához arányítva csökkenteni tudná.

Igy keletkezett a motor-kocsi. Szerkezete hasonló a mozdonyéhoz, de minthogy kisebb terhelésre van tervezve, üzeme természetesen kevésbé költséges. Tulajdonképen nem más, mint kocsiban elhelyezett oly hajtópép, a mely az utazó közönségnek is elegendő helyet enged.

Tévedés volna tehát azt hinni, hogy a motorkocsi a nagytökéletességű lokomotivnak továbbfejlesztéséből ered, vagy akár hogy ennek legújabb versenytársa. A motor-kocsi a patriarhális vicinális vasútnak alkotmányt jelzi és fel fogja lendíteni egyes vidékek elmaradt forgalmát. —r—ő.



A SPANYOL KIRÁLY BEVONULÁSA BÉCSBE.

A HÉTRŐL.

A magyar festők. Lapunk mai száma azokból a képekből mutat be néhányat, melyek a mostani téli kiállításon láthatók. Igyekeztünk a szebbek közül választani; még pedig mind olyanokat, a melyeknek mását a katalógusba is felvettük. S igyekeztünk arra is, hogy a képeket oly szépen csináltassuk meg, a hogy azt a rendelkezésünkre álló czinkográfiai eljárás csak megengedi.

Mindebből pedig annak kellene következnie, hogy lapunk mai száma sokkal szebb — a mi a képeket illeti — mint a minő máskor szokott lenni. Mert hiszen egyszerre adhatjuk mindannak javát, a mit összes festőink egy egész nyári munkásságukkal tudtak produkálni. De igen sok olyan kép hiányzik közöttük, melyek megmutathatnák azt a magaslatot, melyig a magyar festészet immár eljutott. Szép, sőt igen szép néhány képet állítottak ki egyes művészeink, de mások, még pedig az elsők közül valók: nem állítottak ki semmit. Benczúrnak egy képe sem látható a kiállításon. Feszty Árpád, Vágó Pál, László Fülöp, Roskovits, Horovitz, Spányi, Margitay — hogy csak a legnevesebbek közül említsünk néhányat — teljesen távol maradtak. Okát nem keressük. De az bizonyos, hogy ez a mostani kiállításunk, így a hogy van, nem olyan elsőrendű, mint a minő lehetne. S viszont bizonyos az is, hogy a magyar festők, ha a legjelesebbek is beküldenék legjelesebb munkáikat, együttesen oly kiállítást tudnának felmutatni, a melyet egy nemzet művészei sem tudnának túlszárnyalni. Miért nem teszik tehát? Hála legyen érte az Istennek, a mi festészetünk ma elsőrendű. Nem állunk hátrább, mint a többi nemzetek, dacára annak, hogy kicsi, s egyebekben elmaradott nemzet vagyunk. De ezt ki is kellene mutatnunk minden egyes kínálkozó alkalommal. Már pedig a Képzőművészeti Társulat minden kiállítása egy-egy ily alkalom. Ha e kiállítások olyanok lennének, hogy legfőbb fokán mutatnák be a magyar festészetet, felköltenek csakhamar az egész műértő világnak érdeklődését. Budapest — fájdalom — nem a világ közepe ugyan, de mégse olyan eldugott hely, hogy ide ne lehetne szokatni a külföldi képvásárlókat is. Már pedig, ha azok ideszoknának egyszer, az még nagyobb lendületet adna festészetünknek.

*

A csunya király. Még olyan fiatal, hogy szinte gyermek, de már annyi kosarat kapott a szegény ifjú spanyol király, hogy akár műzeumot rendezhetne be belőlük a madridi palotában. Az igaz, hogy nem valami mutatós legény Alfonso ő fölsége, az arca, hatalmas orra és még terjedelmesebb alsó ajka inkább emlékeztet a szegény megboldogult Pichler Győzöre, mint a szintén megboldogult Apollóra.

Magasnak elég hosszúra nőtt, de vékony, keskeny vállú és horpadt mellű fiatal ember: bizony nem valami észbontóan varázsos férfias jelenség. Nem is igen tud feleséget kapni, pedig elég szorgalmasan utána nézett és a fejedelmi korona a legkívánatosabb ékszerek közül való. Igazságtalanság lenne kárörömet érezni a nem szép királyi levante sorsán, mert a mi intimitás, jellemző apróság róla nyilvánosságra került, a legnagyobb mértékben alkalmas arra, hogy szimpatikussá tegye a csunya királyt. A mondásaiban közvetlenség, elmésség, meleg humor, a cselekedeteiben pedig lélek van és jóság. Ha mégis van a kosaraiban valami polgárilag megnyugtató és vigasztaló, ez annak a kiderülése, hogy ime a szív jogát, a miért oly



XIII. ALFONZO SPANYOL KIRÁLY.

buzgón tüzelnek az érző lelkek, respektálják immár az udvaroknál is és a hercegisasszonyoknak se muszáj okvetlenül feleségül menniök ahhoz, a ki nem tetszik nekik, ha ez a valaki a spanyol király is. Ezzel a tanulsággal vannak tele Alfonso király kosarai, jó lesz, ha a polgári világ ezt magának megjegyzi, akkor nem kell mártírt siratnia minden hercegisasszonyban és az emberi jogok hőseit ünnepelni minden hercegnében, a ki az urától egy nyelvmesterrel megszökik.

*

Esküdtszéki tévedés. Mult napokban egy szerencsétlen leánynak majdnem a vesztét okozta az, hogy a felette itélkező esküdtszék tagjai nem voltak jartasak a büntető törvénykönyv paragrafusáiban. Elragadta őket az ügyész szép szónoklata, s nem igen mérlegették, hogy mi a különbség az emberölés és a gyilkosság között. Hát persze kicsit az ügyészen is múlt a dolog, a kit nyilván elragadott a heve. Ügyészi karunk megérdemli, hogy megemeljük előtte a kalapot. Él benne ma is a boldogult Kozma Sándornak nemes szelleme. Ügyészeink nem abból a fajból valók, a kiket Byron a kéményseprőhöz hasonlít, s a kikhez annál több korom ragad, minél magasabbra kúsztak fölfelé. De a mi ügyészünk is ember, a kinek mestersége, hogy a bünt szimatolja mindenütt, s a ki buzgalomában néha nagyobb bünnel vádolja a delinkvenst, abban a hiszemben, hogy a bírák úgy is lágy szívűek s enyhíteni fogják az ítéletet. Így történhetett ebben az esetben is. Az esküdtszék azonban túlszígorúan ítelt. Annnyira szigorúan, hogy magok is megijedtek az ítéletöktől, mikor megértették, hogy az mily szigorú.

S önként felvetődik a kérdés, hogy helyes-e oly bírakra bizni jogi bonyolult kérdésekben az ítélezést, a kik a jog finomabb megkülönböztetéseihez nem értenek? Ezek az esküdt urak a polgári életben kereskedők, könyvelők, orvosok, gazdálkodók, lakatosok és mindenféle foglalkozást űzők, de a joghoz nem értenek. Közülök a lakatos nagyot nézne, ha a

Kuria elnöke akarná őt kitanítani a felől, hogyan kell megpántolni az ablakokat; s a kereskedő sem folyamodnék az ügyész tanácsához, ha arról van szó, hol lehet legolcsóbban vásárolni a pamutkalmét, vagy az áizsmagot. Furcsának találják tehát a maguk részéről is, ha büntetőjogi kérdésekben ők mondanak ítéletet, a kik soha se tanultak jogot, és nem a bíró, a kinek ez a mesterségehez tartozik. Azonban a legnagyobb jogi tudósok úgy tanítják, hogy mégis ez a helyes. Független laikus polgárok tanácsa, — a melyet nem köt a paragrafus — könnyebben megtalálja az élő igazságot, mint a bíró, a kit megköt a törvény betűje. Vajjon így van-e igazán? Mi úgy tudjuk, hogy például Athénben maga a nép ítélkezett, nyilvánosan az Agórán, s talán sehol sem hoztak annyi igazságtalan ítéletet, mint ott, a hol Sokrates is halálra küldték.



KOÓS FERENCZ.

leknek sem szabad lenniük, mert a magyar könyv nem lehet jogtalan és mellőzött egyetlenegy könyvkereskedésben sem Magyarországon.

KOÓS FERENCZ.

1828—1905.

Mivelődsünknek egyik buzgó munkása, Koós Ferencz kir. tanácsos, nyugalmazott brassói tanfelügyelő dől ki a napokban az élők sorából. Életének és munkásságának java része az elnyomatás gyászos korszakába esett, sőt akkor is, később is mindig az a cél vezette, hogy önzetlenül szolgálja a hazát és a magyar kultúrát.

Magyar-Régenben született székesérvényi szülőktől 1828-ban. Iskoláit Marosvásárhelyen élvegezte, nevelő lett egy dési ügyvédnél. Itt érte a szabadságharc kezdete s azonnal beállott Kosuth-huszárnak.

Alig állotta ki a tüzkeresztet Szamosfalvánál, ifjúsza esett. Tavaszra felépült s követte Bemet a bánáti táborba. Részt vett a szőregi és temesvári csatában is. A fegyvertétel után egy ideig bujdosott, majd két évig Marosvásárhelyen tanító volt. 1854-ben meghívták a zilált viszonyok közt levő bukaresti ref. egyházhoz s ott lelkeskedett tizenöt évig. Ez idő alatt nemcsak rendezte az ottani ref. egyházat, de két év múlva díszes templomot is építtetett a maga által gyűjtött pénzből.

A bukaresti magyarság körében buzgó tevékenységet fejtett ki, hogy megtarthassa őket a magyar hazának.

Magyar iskoát építtetett, magyar olvasókört és iparos-egyletet alakított, szóval a társadalmi tömörülés minden eszközt felhasználta arra, hogy az ottani magyarság megőrizze nyelvét s el ne felejtse hazáját. 1869-ben visszatért a hazába s a dévai állami tanfőiskola-intézet igazgatója lett.

Nemsokára ezután Beszterce-Naszód-, majd Brassó megye tanfelügyelőjévé nevezett ki s az EMKE brassói főnökjének az elnöke lett. A brassói magyarság körében nagy tiszteletet szerzett. Sok egyházi és tanügyi követet ért s szabadságharcai élményeit is megírta. «Életem és emlékeim» czimvel két kötetben.

Farkas Emőd.

A KAPPEL-HÁZ.

— Vörösmarty Mihály halála évfordulóján. —

Nevezetes évforduló és nevezetes emberek élményei avatják történelmi emlékü helylyé a régi Pest egyik ma is meglevő házat, melynek fennállásához a magyar irodalomtörténet három kiváló alakjának meghatározó és tragikus küzdelmei fűződnek. Voltaképpen csak két esetben volt szomorú események színhelye ez a ház, de mind a kétszer nagyon szomorú és mélyen megrázó dolgok játszódtak le benne s ezeknek köszönheti nevezetességét. A váci-utca 19-dik számú háza ez, egy régi móró, régi ízlésű kétemeleles ház, melynek elsőemeleti utcai lakásában élt 1830-ban Kisfaludy Károly november 21-ig, mikor emberfeletti szenvedések, sok és nagy gyötrelmet után végre meghalt. A véletlen úgy akarta, hogy huszonöt év múlva ugyanabban az órában és ugyanana napon tanítványai közül a legkiválóbb, Vörösmarty Mihály is itt haljon

meg s ebben a házban vivja meg utolsó csatáját az élettel. Ez a két esemény és más szomorú epizódok az egyszerű bérháznak irodalomtörténeti jelentőséget adtak, mely azóta évről-évre fokozódik s az utókor szemében egyre nő jelentőségben is, kegyeletben is. Hátra van még a krónikáiról munkája, a ki készen adja át a nagy időkről és nagy emberekről beszélő ház történetét, hogy megillesse vele minden olyan ember szívét, kinek érzései közösségben vannak amaz érzésekkel, melyek a régi Pestnek ezt az egyszerű emléket országos hírűvé emelték. Ezt a munkát most végezzük el, mindennemű czifraság, dísz nélkül, csupán arra ügyelve, hogy az adatok száraz sorozatába történelmi hűségű feljegyzéseket iktassunk.

Záry Károlyné urnő tulajdona évek óta immár az a ház, melyet az irodalomtörténet és az életrajzok hét évtized óta Kappel-ház néven ismernek. Kappel nevű bankár volt ugyanis az első tulajdonosa, ugyanaz a Kappel, kivel egy alkalommal Petőfi is volt 1846-ban némi afférje. A múlt század harminczas éveiben az akkori összeírás után 30-as számot kapott, 1848-ban az utcák újabb számozása folytán a 15-ös jelzést nyerte, 1855-ben 5-ös számmal bírt, a nyolczvanas években azonban újra változtatták rajta s ekkor 10-es számmal látták el. A belváros legutóbbi szabályozása idején kapta mai jelzését s azóta szerepel 19-ik számú ház gyanánt, a mig újra nem változtatnak rajta. Évtizedeken át a Kappel család tagjai bírták s nemcsak a Pestvárosi házjegyzékek, hanem a hírlapi közlések is a legutóbbi évekig az egykori tulajdonos után nevezték a házat, melyet ma is csak így szoktak idézni. 1830-ban költözött ide a mai Mária-Valéria és Kishid utca sarkán, a Vadászúrt szálloda mellett levő házból Kisfaludy Károly az elsőemeleti utcai lakásrésztbe, mely ma is azon módon fennáll. Itt lakott Benze nevű szolgájával közel fél éven át három szobában Kisfaludy Károly. Az utcára néző szobában, mely világosabb volt a többinél, volt a betegágya, a másik kettőben állottak könyvei, képei, iratai és értékesebb butorai. Ebben a lakásban Kisfaludy eleinte igen jól érezte magát. Irodalmi tervekkel foglalkozott, újságírói működéséhez tette az újabb előkészületeket, írt, javított, néha festett, ha ereje engedte, és óráig beszélgetett barátjaival, kik őt rendszeren látogatták. *Csak Máté* című színművét ebben a lakásban, betegsége idején írta, de más kisebb dolgozatokat is írt még ezenkívül, miközben várta gyógyulását és lapja ügyében beadott kérelme elintézését. A *Jelenkor* lett volna ez a lap, mely politikai tartalommal naponként jelent volna meg az ő szerkesztésében, a java irodalmi erők közreműködésével. Halála után Vörösmartyt szemelték ki szerkesztőnek, de *Helmezy* Mihály titokban kijárta a maga számára a jogot és két év múlva saját szerkesztésében indította meg. Eleinte úgy látszott, mintha javulna Kisfaludy állapota új otthonában, de az ilyen javulás rendszeren rövid ideig tartó volt s utána göresös köhögések, fuldoklási rohamok következtek. Szeptember havában már annyira lesovadt állapotban volt, hogy *Toldy* Ferenczet «borzanat» fogta el látásakor.

A hatalmas természetű, dalias szépségű alak ott feküdt ágyában lesoványodva, erőllen karokkal, sápadt arccal és beesett mellel. A tüdővész rémes hírnökei már ott ültek rajta, hogy soha többé el ne hagyják. Mikor szeptember 11-ikén megérkezik a helytartótanács engedelmére a «Jelenkor» kiadására, már annyira gyöngye, hogy a kéziratokat kénytelen Bajánának átadni. Ő azért bizik gyógyulásában, habár türelmetlenül várja már az eredményt. Közben szomorú hírek is felkeresik. Trézsi testvére, kihez végig a legerényibb szeretettel ragaszkodott, meghalt s vele életének egyik legkedvesebb álmát is elvesztette. A javulás azonban lassan következik be. Napról-napra mind jobban sorvad, ereje hova-tovább fogy, csak a fuldoklási rohamai állandóak. Egy napon kedves vendég alakja tűnik fel nehány pillanatra a váci-utcai lakásban. «Ninája» volt ugyanis, — a szép és kaczer *Löfler* Nina, — a ki hallván betegségről, felkeresette, hogy vigasztalja. A jelenet azonban nem tartott tovább egy-két percnél, mert, mihelyt Nina alakja feltűnt az ajtóban s Kisfaludy felemelkedett, hogy kedves vendégét üdvözölje, háziorvosa, Forgó tiltakozólag intett Ninának, Kisfaludyt visszakenyszerítette párnára s a másik

perczen már minden komor, csöndes és szomorú a szobában, mint azelőtt volt. Napsugár ritkán ragyogta be ezután a halálal küzködő magyar író lakását, de a Nina alakja sem tűnt fel többé könnyező arcával... November hónapban annyira rossz volt, hogy minden pillanatban várták halálát. Az utolsó nyolcz napon asztmatikus görcsök kínozták, végre 21-ikén délután rettentő kínok között meghalt. A lakás nyomban átalakult gyászos szobává, melynek közepén a ravatalra emelt Kisfaludy tetemei kapta helyet. Író társai, barátai, ismerősei könnyező állták körül ravatalát és a távolban élő ősz mesterrel, Kazinczyval Toldy tudja a szomorú hírt, fájdalommal felkiáltván: «Arvaságra jutottunk! Pásztor nélkül való nyáj lettünk!»

Kisfaludy halála után a Kappel-ház már a régi magyar írók és zsurnaliszták előtt is kegyelet helylyé vált. Ebben a házban volt ugyanis a harminczas években *Wigand* Ottó könyvkereskedése. *Wigand* után *Heckenast* és *Edelman* következtek. Kiket *Lauffer* és *Stolp* könyvkereskedők váltottak fel. *Vörösmarty*, *Toldy*, *Bajza*, *Döbrentei* és az íróvilág akkori alakjai állandóan megfordultak a híres kiadók üzletében. A ház jelenlegi úrnője és közeli rokona, dr. *Woida* Lőrincznő is a könyvkereskedők elbeszélései révén értesültek a nevezetes emlékekről, melyeknek a Kisfaludy és Vörösmarty tartózkodásával az egyszerű bérház színhelye lett. Így tudjuk megállapítani, hogy Kisfaludy az utcára néző elsőemeleti lakásban lakott, inasa pedig a lépcső felett levő kamrácskában. A házzal szemben állott a *Palatinus*-, később *Nádor*-szálloda, hol egyidőben az írók vacsoráznai szoktak. Emez epizódokon kívül 1846-ig azonban nevezetesebb irodalmi vonatkozás nem fűződik a Kappel-házhoz. Ebben az évben Petőfi révén kapott némi érdekességet. A Liszt pesti hangversenyén történt ugyanis, hogy Petőfi egy rendkívül elegáns megjelenésű, feltűnően szép és izléses öltözékű úrihölgyet vett észre, a ki egyúttal a koncerten jelenlevő férfiak figyelmét is magára vonta. Egészen önkívületbe esett a szép hölgy látásra. Koncert végén addig kérdézősködött, míg barátai felvilágosították, hogy a szép hölgy senki más, mint Kappel bankár leánya. Még jóakarattal figyelemztették is, hogy ne érdeklődjen olyan buzgalommal a szép hölgy iránt, mert ugyan hiábavaló minden. Nem szegény magyar posták számára nevelik az ilyen kisasszonyokat. Petőfi ez a megjegyzés bántotta s nyomban megjelent a váci-utcai házban és egyenesen Kappel bankárt vette elő. Nem kért egyebet, mint hogy adja neki lányát, mert ő szereti. Az elsőemeleti, utcára néző lakásban folyt le ez a jelenet. Kappel igen udvariasan fogadta Petőfit s kívánságára őszinte feleletet adott. Ő nem avatkozott bele — úgymond — a lánya szívügyeibe, azért semmi határozott feleletet nem adhat. Am adja elő Petőfi lánya előtt öhaját s majd meglátják azután a teendőket. A válasz Petőfit kielégítette, megköszönte a felvilágosítást, mire Kappel a legkiválóbb udvariassággal biztosította rokonszenvéről. De itt aztán háza is szakadt a regénynek. A váci-utcai házban Petőfi többé nem jelent meg, a szép Kappel kisasszonynak — ki később gróf *Lónyay* Menyhérté lett — pedig nem volt alkalma megismernie az érdekes magyar költőt, kinek szívében tudtán kívül ekkora lángokat gyújtott pusztá megjelenésével.

Kilenc év múlva a Kappel-ház újra nevezetes események színhelye. Nem vidám, nem is kellemes epizódok, hanem egy nagyon szomorú, mélyen megrázó eseményt vezetett. Ugyanazok a jelenetek, melyek 1830 november havában a Kisfaludy halálós ágyánál végbe mentek, ismétlődtek meg ezután, a tanítvány, *Vörösmarty* Mihály végso perceiben. A sors játéka úgy rendezte, hogy ebben a házban, hol Kisfaludy kiszenvedett, huszonöt év múlva tanítványainak legkiválóbbika hasonló körülmények között fejezte be életét. A mai másodemeleti 9. számú udvari lakásba vitték fel az eszméletlen állapotban levő költőt s itt halt meg két napi agonía után. Vörösmarty ugyanis mindössze két napot töltött a váci-utcai Kappel-házban s e két nap alatt is csupán csak akkor volt eszméletnél, midőn felesége karján az azelőtt régóta ismert, kedves, egyben szomorú emlékü házban megjelent. Ütközben még elbeszélgetett egy-két más feleségének Kisfaludy



AZ EGYEKI (HAJDU-MEGYEI) BRONZKORI LELETBŐL.

1—18. Edények. — 19. Bronzkard felső töredéke. — 20—24. Ékszer. 25—29. Vas lándzsahégy, kengyel, zablá és esontok a hún vagy avarokból.

betegségről, felismerte a házat, a lakást, hol mestere, barátja utolsó napjait élte, a hol ő és barátai a haldokló betegágyánál virrasztottak s talán az emlékek hatása alatt — de alighogy a lépcsőn felmentek, — szédülés, a következő perczben pedig agyszélhűdés érte. Két napig, a nélkül, hogy egy pillanatra is magához tért volna, — haldokolt, november 19-én délután azután meghalt. A mit *Toldy* írt Kisfaludy halála után *Kazinczy*nak, azt érezte és gondolta most a mai nemzedéknek küzdelmekről, szenvedésekről, írói törekvésekről és ideális lelkiéletü embereik tragédiáiról. Figyelmeztető gyanánt áll ma is, hogy ráterelje a mellette naponként elvonuló érdeklődését olyan időkre és olyan emberekre, kiknek minden emléke ma már a nemzeti kegyelet forrása.

Zuboly.

ADATOK A HAZAI BRONZKORI TÖRTÉNETÉHEZ.

Az egyeki lelet.

Hogy hazánk mostani területén mintegy háromezer év előtt egy hatalmas s nagyon elterjedt nép lakott, mely a réznél, ónnál és aránynál más ércet még nem használt s melynek kora régészeti felosztás szerint *bronzkornak* nevezetik, azt a hazánk minden részében, a rónaságon épen úgy, mint a hegyes felvidéken napfényre kerülő leletek, teljes egészükben fenmaradt ereklyék kétségtelenül igazolják. A ki az «*Archaeologiai Értesítő*»-t olvassa, meggyőződhet arról, hogy nincs hazánk földjén oly hely, oly völgy s lejtő, melyen nyomai e réz-, illetőleg bronzkornak fel nem tűntek volna. De a mennyiben a mieinkhez hasonló bronzereklyék nemcsak a hazánkat közvetlenül környező szomszédos országokban, hanem a távolabbi birodalmak területén is előfordulnak, jogosan föl lehet tenni, hogy e népség, melyet nézetem szerint illetéktelenül neveznek *Kellának* s melynek faja még ismeretlen, szerfelett elterjedt, az akkori viszonyokhoz képest iparilag is nagyon művelt és képzett, társadalmilag kifejlett, fényűző s fegyverforgatásban is gyakorlott volt, a mire a szebbnél-szebb alakú ékszer, a díszesen czifrázott sisakok, kardok és török s főleg

ITT HUNYT EL
1830 NOVEMBER 21-ÉN
A MESTER
KISFALUDY KÁROLY
1855 NOVEMBER 19-ÉN PEDIG
A MESTERNÉL IS NAGYOBB TANITVÁNY
VÖRÖSMARTY MIHÁLY.

HÁLÁS KEGYELETTEL ÁLLÍTOTTA
A KISFALUDY-TÁRSASÁG,
VÖRÖSMARTY SZÜLETÉSÉNEK
SZÁZADOS FORDULÓJÁN.



KÉT MAGYAR FŐLTALÁLÓ AMERIKÁBAN (KOVÁCS LAJOS ÉS MIHÁLY.)

a feltűnő izléssel készített keramikai művek élénk bizonyosságul szolgálnak.

Nem régen bő adatokat szereztem e tekintetben a Hajdumegyében, Debreczentől 62 kilométernyire fekvő Egyek nevű község területén is, hol az ottani derék és értelmes birtokosok s gazdasági alkalmazottak szives társaságában három napig igen sikeres ásatást végeztem. E derék magyar község nagy faluja egy a nagy síkságból 10—20 méternyire kiemelkedő, mintegy két kilométernyi hosszúságban és 1 1/2 kilométernyi szélességben nyúlik dél-éjszaki felé s homokos fensíkján levő belsőtelkeim épen úgy, mint utcaín és a fensík lejtőin, az úgynevezett kulturréteg tűnik fel, a mi azonnal szembeötlött, midőn a két sor csinos házról álló főutcán s különösen a csekély magasságon álló templom mellett elhaladtam; minden lépten-nyomon őskori cserepek, fekete, égetett földmaradvány s emberi és állati csontok látszóttak, melyeket a laza homokból az eső kimos. Így Nagy István földművelő gazdatelkének lejtőjén megkezdvén többek jelenlétében az ásatást, egy méter mélységben zsugorított helyzetben baloldala felett holttemet mellett a köré helyezett agyagedények tüntek fel; úgy itt, mint tovább a Bodaics nevű parton sűrűn egymás mellett több ilyen tetem fordult elő. Itt a fensíkon külön egy veremben, lovon ülve eltemetett férfi csontváza is találtak, melynek csontjai teljesen elporlottak; mivel ennek lándahegye, a kengyel és a zablá vasból volt, azt későbbi hun-vagy avar-korból valónak kell minősítenünk. (L. az ábrán 25—29. sz. a.) Ehez hasonló lelet itt a szorgalmaztatás dacára sem fordulván több elő, valószínű, hogy e vitéz átmenetileg temetett itt el.

A bronz-korból való sírokat feltártak még *Musa Pálné*, majd *Holló János* telkén a helység éjszaknyugati végén, a hol az udvar, széri és kert őskori cserepekkel és csontokkal be van borítva. Itt egy földalatti őskori lakra is akadunk két méternyi mélységben. A kitapasztott tűzhely egy és fél négyszögletes terjedelmű volt s körülötte agyagedényeken kívül sok juh-, marha-, ló- és sertéscsont mellett egy egész csomó uniókagyló is hevert. Itt egy kovaszilánk is fordult elő. A falu keleti oldalán fekvő községi gazdasági udvarban is ásatunk, hol a többi közt szintén tűzpadkával ellátott földalatti lakra akadunk. De az éjszaka felé eső *Brukner* István-féle telken ásatásunk legsikeresebb volt, a mennyiben több érintetlen sirt tártunk fel, melyekben a tetemek szintén zsugorított helyzetben s gazdagon körülrakott különféle diszes edényekkel együtt feltűntek. Ez agyagedények (az ábrán 1—17. szám alatt) különféle csuporokból, korsókból, tálkából s szilékéből állnak, melyeken bemélyített körvonalak s majd mindeniken kisebb-nagyobb kiálló bütykök szolgálnak díszítésül. Színük többnyire barnás-fekete; de valamennyi csinos, formás, izlésses s mi több, szabadkézzel készített. A tálak

oválisak s szintén igen diszesek, mint a melékelt rajzból is kitűnik. A bronzból készült ékszerek karika alakú fülbevalókból, karperecek, hajtűkből s apró sodronytekercsekből állanak; míg a fegyverzetből csupán egy 21 centiméter hosszú, kétélű bronzkard felső töredéke (19. sz. ábra) került napfényre.

A kiásott házi edények közt feltűnt különösen néhány oly csónak-alakú kisebb-nagyobb sütőeszköz, melyekben az akkori emberek halat sütöttek. Egy ilyen 35 centiméter hosszú s közepén 10 centiméter széles és öt centiméter mély s végei felé keskenyedek; egyik oldaláról kiáll egy három centiméternyi hegyes kúp, mely fogantyúul szolgált. Ez, valamint a többi ilyen sütőtál a szirtól még most is foltos. Az egykori fensík nyugati alján most is folyik a holt Tisza, mely azon korban bizonyára elárasztotta az egész sík térséget s a halak bőven tenyészthettek benne.

A számos felásott sírban a tetemek ép állapotban találtak, azok fej és egyéb tagjainak idoma semmi abnormitást sem mutat. Olyanok, mint a mostaniak s úgy is haltak meg ifjan és vénen, mint jelenben.

Hogy az itt lelt bronztárgyak egy kizárólagos bronz-korra mutatnak, kétségtelen; ezüstnek, vasnak s grafitnak nyoma sincs; s épen azért úgy vélem, hogy e népet keltának tartani s nevezni nincs ok. Szerencsés valék buvárodásaim folytán számtalan őstelepet, különösen Munkács vidékén is feltárni, melyben a házi és fegyverzeti szerek már vasból készültek, míg az ékszerek bronzból voltak, s mely őstelepek durván öntött, vasos domború és homorú lovasalakokkal díszített ezüst érmek is kerültek elő. Ezek az akkori életmódot egészen más színben tüntetik fel. Gyűjteményemben a tiszta vaskorból eredő másfélezernél több tárgy van, míg a vas előkorából szintén őrzök vagy félezer számtalan változatú vas- és bronztárgyat s száznál több szépen faragott őrlőkövet és számos keramikai grafit művet s így az ősszehasonlításra bő anyagom van.

Lehoczky Tiwadar.

KÉT MAGYAR FŐLTALÁLÓ AMERIKÁBAN.

Mesébe illenek, ha nem volna igaz. Két debreczeni ifju, Kovács Lajos és testvére Mihály, mindketten gépészek, itthon sehogyan sem boldogultak. Csak oly egyszerű gépészek voltak, a kiket a vasútnál, gépházakban kisegítőül alkalmaznak sovány napij mellett. Sovány keresetük mellett fölkapok az álluk. Így is jártak. Apjuk, a ki egyszerű polgári biztos, nem segíthette őket. Ők pedig hatalmas pártfogókra nem is számíthattak. Még a vasútnál sem számíthattak előnyös alkalmazásra. Ehen álmództak a dícsőségről, de nem repült szájukba a galamb. Akkor hát gondoltak egyet. Majd ők repülnek a galamb után s maguknak és a magyar névnek is szereznek dícsőséget. A gondolatot csakhamar követte a tett. Közébe veszik Amerika térképét. Vaktában világgá indultak keresni azt az aranyadarat, melyet tizezer közül csak egy foghat meg úgy, hogy meg is kopaszthassa. Egy ideig nehezen tenget-

ték magukat New-Yorkban valami műhelyben, mikor végre kedvezőbbre fordulni látszott sorsuk. Omahába szegődötték el őket egy ösmerősük egy vasuti műhelybe. De mennyire elkésereáltak, midőn rendeltetési helyükre érkeve, fegyveres örök fedezete mellett vitték őket a vasuti műhelybe. Sztrájk-töröknek szegődötték őket. A sztrájkolók ellen-szenvel fogadták s tarthattak attól is, hogy meg-lincselik őket is, mint azelőtt kevéssel pár társukat. A munkával fölmondtak s kibeszélhetlen viszontagságok leküzdése után jutottak el észak felé Helinába. Alig volt zsebükben egy pár dollár. Vappi nevű városkában földforgatással, erdőirtással keresték kenyerüket, majd ezt a munkát nem sokára abbahagyva, gyalogszerrel neki vágta a legközelebbi állomásnak. Megtudván, hogy a tehervonat hajnali két órakor indul Ogden felé, egy teherkocsiban rejtőzködtek el. De bizony rajtavesztettek. A vonatvezető észrevette őket s látván, hogy mily szegények lehetnek külsőjükről ítélve, csak annyit követelt tőlük, hogy a következő állomáson szálljanak ki. De nem hagytak még sem kifogni magukon, egy fával meg-rakott kocsiban helyezkedtek el. Mikor kiszállottak, látták, hogy egy üres kocsiba több munkást helyeznek el, közéjük vegyültek s a tettheyre érvén, a többiekkel együtt munkába állottak. Négy napon át földet hánytak, az ötödiken vékony deszka-lepcsőn öt emeletnyi magasságban kellett a talpfákat föl-hordani. Másnap kikérték bérüket. Így jutván 12 dollár birtokába, elhatározták, hogy San-Francisco felé veszik útjukat. Csak hogy míg odajutottak volna, Karsinban, hová még 350 mérföldnyire esik vágyaik Eldorádója, nehéz munka várt rájuk. Dél felé, Kaliforniában, hol melegebb a lég, forróbb lesz talán a szív is! Ide vágyakoztak, néha tehervonaton, mint fűtők, máskor mint teherhordók utaztak. Egy városkában pár napra pihenni egy fogadóba szállottak. Lajos, a ki igen ügyes naturalista, meglátván a fogadó nagytérmeben egy zongorát, elkezdett játszani, mi annyira megtetszett a vendégeknek, hogy a fogadós ott marasztotta őket néhány napra s ellátáson kívül egy napra egy dollárt is fizetett, csak hogy zongorázzon vendégeinek. Kévs pénzmagra téven szert, ismét neki vágta a nagy útnak, s hol vasuton, hol gyalogszerrel valahára eljutottak Sacramentoba, Amerika egyik legszebb városába. De bizony itt sem kapnak egyelőre munkát. Az országutat szegélyező diófákról szedték a gyümölcsöt s pár napig így élelmeztek magukat. Sok hányattatás után elvélre megérkeztek jóformán egy fillér nélkül, szakadozott ruhában, tépett, de azért mégis élénk reményvel az ígért földre, San-Franciscóba. Az éjjelt a hajóállomáson töltötték az oda kidobott deszkák között. Másnap följárta a gyárakat, de munkát nem kaptak sehol, s az utcákon szerte heverő almán és narancson élőködtek. Koldusruhájukat szégyelve, nem mertek az ott lakó magyarokhoz fordulni. Éjjelre visszavándoroltak a deszkás szállásra, másnap megint a gyümölcshulladékok tápszerök. Néhány nap múlva aztán az osztrák-magyar konzulatus ajánlata folytán egy Szántó nevű magyar vendégfő fogadta be őket, kinek elbeszélvén kalandos úti viszontagságaikat, ez megbízta szegényeket, hogy pár nap alatt majd csak akad valami munkájuk.

Mihály csakugyan kapott alkalmazást egy pékműhelyben, Lajos pedig egy magyar származású kasszagárosnál. Mihály azonban sehogyan sem találta magát otthon a pékműhelyben s ötödnapra egy vasgyárba került. Következő héten egyetű zenes estélyt rendeztek a gyári munkások s egy magyar származású ezterás verte a talp alá, fia pedig harmonikán kísérte. Kovácsékát is meghívták az ünnepélyre s Lajos zongorajátékával mulattatta a vendégeket. Annymra megtetszett a játéka, hogy többen fölkerített, adna zongorárákat. Szilveszter estéjén pedig a Szántó-féle fogadóban játszott s annyira elragadta az egész társaságot, hogy elismerő oklevéllel tüntették ki.

Két hét múlva aztán Lajos bejutott a Pacific-vasutiműhelybe 3 dollár s 50 cent napi bér mellett. Most már csakugyan mosolygott reá a szerencse. Jobb lakást és zongorát bérelt. Játéka gyakran csalta ablaka alá a nagyközönséget s csakhamar megsaporodtak ismerősei s barátai. Jobb nap virradt föl rájuk. Ot dollár volt a zsebükben, mikor New-Yorkból San-Franciscóhoz vették útjukat, a mi körülbelül tizezer kilométert tesz ki. Ez az út személyenként rendes körülmények között 1040 koronába került volna. A szegény fiúk azonban szívós kitartással, amerikaihoz illő furlanggal eszeltek ki, hogy e roppant messze utjuk alig-alig került többé 30 dollárnál.

Két év sem zajlott le azóta s ma már a két Kovács fiú tekintélyes állást foglal el Amerika iparvilágában. Ezt a sikert két életre való találmánynak köszönhetik, melynek elsőjéhez következő módon jutott Kovács Lajos: egy kereskedésben ruhát vásárolván, beszédbe bocsátkozott a főnökkel, a ki fölemlítette előtte, hogy ő szabadalmat váltott olyan csákányra, melynek feje kicsereplhető s csavar segítségével újra más alakú hegygyel szerelhető föl. Szabadalmáért 60,000 dollárt ígérték, de nem állott rá az alkura, hanem egy gyárosal

lépett egységre oly kikötéssel, hogy az köteles naponta ezer darab csákányt készíteni s neki 15 éven át minden darab után öt cent jutalékot adni.

E pillanatban egy eszme villant meg Lajos agyában, mely már régóta ott lappangott. Kérdézetek úgy odavetve a kereskedőtől: mit szólna olyan találmányhoz, a mely csavar és rugó nélkül föl-szerelhető s többféle csákánnyá átalakítható, habár egy-egy darabból áll. A kereskedő kételkedő rázta fejét s azt jegyezte meg; ha ez a terv sikerülne, százezreket érne meg s a munkások áldhatnák a feltalálót, mert jelentékenyen könnyítne terhükön, a mennyiben nem kellene hátukon czipelni annyi sokféle csákányt.

Lajosnak nem volt nyugta, közölte tervét öcsésével. Éjjel-nappal azon törte a fejét. Lerajzolta az új rendszerű csákányt s meg is mutatta öcsésének. Az első kísérlet nem vált be. Több kísérletezés után acézből készített egy másikat. Ez már pompásan sikerült. A szabadalmat megszerezte s ma már a «Kovács adjustable pick» részvénytársaság két millió dollár alaptőkével nagyban gyárta az új rendszerű csákányt. A gyár intézője (manager) maga a feltaláló, Kovács Lajos, öcsése Mihály pedig az igazgató állást foglalja el. Ez a csákány mesterséges rugó s csavar nélkül ötféleképpen szerelhető föl s mint fejsze, mint ácsbalt, kalapács, reszelő könnyen s egyaránt használhatja a bányász az ács, hid- és útéptető munkás. Amerikában nagyra-becsülik ez új találmányt.

De talán ennél még szerencsésebb második találmánya: a szabadon forgó vasuti kerék, (Free running wheel). A sínparók görbületén a mostani vasuti kerekek a feszítés és dörzsölés folytán hamar elkopnak, megromolnak, s a folytonos javítás, kicserélés az üzem költségét tetemesen növeli. A dörzsölés folytán okozott rongálást és kopást a tengelyre alkalmazott kettős korong, melyet Kovács talált föl, teljesen kiküszöböl. Erre is megnyerte a szabadalmat s ugyancsak két millió dollár alaptőkével részvénytársaságot alapított «Kovács műszaki társaság» (Kovács Engineering Company) cím alatt. Ezt a találmányt is diadallal üdvözlötték a szakemberek.

Képünk a két feltalálót azon jelenetben mutatja be, a mint a csákányt összeállítják. Szerencsén új hazájukban a magyar névnek dícsőséget. K. T. K.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szász Károly élete és művei. *Novák Sándor* íry című most megjelent könyve bizonyára még akkor készült, mikor Szász Károly életben volt; a kitűnő költő halála csak sietette kiadását. Az irodalomban fölterelhető anyag felhasználásával állította össze szerzője; kétségkívül szorgalmasan kutatót, sokat olvasott, sok adatnak utána járt. Hogy azonban munkája mégse tekinthető Szász Károlyhoz méltó, művészi munkának, abban a szerző erejének fogyatékossága a hibás. Az életrajz adattömegéből nem tudja kiidomítani a fődolgot: az egyéniséget, a költő megítélésére nem elegendő az esztetika elemző képessége s nincsenek emelkedettebb szempontjai. Így aztán sok egyes adatot, apró vonást halmoz össze, mégse tud fogalmat nyújtani az olvasónak arról, hogy ki volt Szász Károly a maga



ZAVARGÓK KÖRMENETE MIKLÓS CZÁR ARCZKÉPÉVEL ODESSZÁBAN.

emberi és költői mivoltában s mi a jelentősége a magyar költészetben. Ezzel szemben el kell ismer-nünk, hogy a szerző nagy buzgalommal és szeretettel dolgozott, lelkesedése tárgya iránt őszinte, adatai legnagyobb részben megbízhatók. Addig is, a míg Szász Károlyról irodalmi pályája gazdagságához illő könyvet kapunk, hasznos szolgálatot tehet az érdeklődőknek ez a könyv, mely Trocsányi B. sárospataki könyvkereskedő kiadásában jelent meg s ára 2 korona 40 fillér.

Pósa Lajos munkái. Három kötetet adott ki most a Singer és Wolfner-cég Pósa Lajos munkáiból, ezt a harmat sorban követni fogja több is. A három kötetben csupa gyermekvers van, Pósa munkásságának legnagyobb hatású része. Akárhogy itéljük is meg Pósa gyermek-költészetét, egy érdemet nem lehet tőle megtagadni: ő jóformán az egyedüli költőnk, a ki teljes erővel, nagy terjedelemben őrzi az irodalomnak ezt az ágát s ezen a réven nagy népszerűségre tett szert a gyermekvilágban. Ir a gyermekeknek népmesét, hosszabb elbeszélést, verses képmagyarázatot, játékos tréfát, találós mesét s tárgyait a nép képzeletének termékeiből és a népiéletből veszi leginkább. Irodalmi érték dolgában ezek a versek nem érik el azt a színvonalat, melyet gyermek-költészetünkben pl. a Gyulai művei kijelöltek. Pósa a forma csilgengésével, a csengő-bongó rímekkel, hangutánzásokkal igyekszik foglalkoztatni a gyermek képzeletét. A nagy gyermekköltők a kis olvasó eszének és szívének is több foglalkozást adnak, megértik a gyermeki léleknek egyszerűségében is nagyon gazdag szövevényét s ez alapon igyekeznek a benne levő nevesebb tartalmat észrevétlenül öntudatra emelni. Azért Pósa dolgai nem vesznek el hasztalanul és nyomtalanul: az egészen apró, az elemi iskolán is innen levő

gyermeknek különösen jó ez a rímjáték, értelmiségének megfelel s mulattatja még csak érzéki benyomások iránt fogékony lelkét.

Olcso kiadás Mikszáth Kálmán műveiből. Nagy öröme szolgál az olvasók minden körének az a kis gyűjtemény, melyet a Lampel-Wodianer-cég kiadásában megjelenő «Magyar könyvtár» bocsát közlére Mikszáth Kálmán műveiből. Fűzve ezek már sokfelé elterjedtek, a kiadó cég most kötött formában is forgalomba hozta, csinos piros vászon kötésben, Mikszáth dombornyomású arany arczképével. Most újabb négy kötetke jelent meg így, a következő tartalommal: «A gavallérok» és «Ne okoskodj Pista». Ára két korona. — «Egy választás Magyarországon vagy a körtvélyesi esiny», és «A demokraták». Ára 2 korona 40 fillér. — «Kisérlet Lublón». Ára 1 korona 20 fillér. — «A németek és hét apróbb elbeszélés». Ára 2 korona 50 fillér.

A «Magyar írók élete és munkái» című nagy életrajzi vállalat, melyet az irodalmi világban immár közmondássá vált szorgalommal ir *Szinnyei József*, a Nemzeti Múzeum hírlapkönyvtárának igazgatója, most jelent meg a XI. kötet 3. füzet. A Rácz és Rákóczi nevek közé eső írók életrajzait adja e füzet s különös érdekeséget ad neki II. Rákóczi Ferenc életrajza, gazdag bibliográfiával össze-állítással. Ezzel a füzettel a nagy munkai immár 19,914 író életrajzát adja. A füzetek Hornyánszky Viktor kiadásában jelennek meg s egy korona áron kaphatók.

A hibás gondolkodás mint a boldogulás leg-főbb akadály. *Saitnyai Elek* képzett és szorgalmas filozofiai író e cím alatt érdekes füzetet adott ki, a melyben sok tekintetben önálló felfogással, szép magyar stílusban fejteget egy olyan eszmét, melynek fontosságát eddigleg nem méltatták kellő figyelemre, pedig nagyon is méltó a megszívlelésre. Az 55 lapnyi füzet a Franklin-Társulatnál jelent meg ára egy korona.

A statisztikai hivatal közleményei közt most jelent meg a magyar korona országainak 1900, 1901 és 1902. évi népmozgalma egy hatalmas kötetben, négy grafikai táblával. Ára nyolcz korona.

EGYVELEG.

A roznói Francziska-szobor talapzatát nem mint tévesen jelentettük, *Márkus Géza*, hanem *Pogány Móricz*, jelenleg Párisban tartózkodó jeles műépítész tervezte.

* Japán a Shi-pen-kue kínai szó elferdítése s azt jelenti: «a nap gyökere», vagy a «napkeltenek királysága», mivel Japán Kínától keletre fekszik.

Egy jó tanácsadó valamennyi szülőre nézve, a kik gyermekeik számára egy oktató játék- és foglalkozási szert keresnek, a képes árjegyzék Horgony-Köépitőszekrényekről és Horgony-Hidépítőszekrényekről, s tróli, a mely Richter F. Ad. és Társa, kir. udvari és kamarai szállítók által (Bécs, I. Operngasse 10) kívánatra bérmentve beküldetik; a nemzetközi bírálatok egyhangulag elismerik, hogy nincs jobb játék- és foglalkozási szer bármelykor gyermek számára, mint a Richter-féle Köépitőszekrények. Azért valamennyi szülő a karácsonyi ajándékok beszerzése előtt olvassák el előbb ezen érdekes Richter-féle könyvecskét, a melyben bővebben találunk jó zenélőművekről és beszelőgépekről is.

HALÁLOZÁSOK.

FÜLÖP HERCEG, FLANDRIA GRÓFJA, II. Lipót belga király testvéröccse november 18-án 68 éves korában Brüsszelben meghalt.

ADOLF LUXENBURGI nagyherceg szintén november 18-án Hohenbergben 88 éves korában meghalt.

Elhunytak még a közlebbi napokban: Zalabéri Horváth János cs. és kir. nyug. altábornagy, cs. és kir. v. l. tábornok stb.

meghalt Verbőczy-utca 26. számú lakásán. — Magyarországi Kócs Ferenc királyi tanácsos, negyvennyolcas honvéd Brassóban hetvennyolcas esztendőskorában.

PAPP JULISKA Nagy-Almásdon harmincznégy esztendőskorában. — Csallóköz megyérsi Szabadhegy Ákosné született heidenczi Hunkár Ágnes e hó 14-ikén Bábolna-pusztán.

Elhunytak még a közlebbi napokban: Zalabéri Horváth János cs. és kir. nyug. altábornagy, cs. és kir. v. l. tábornok stb.

Szerkesztői üzenetek.

Kerestelek. Mese. Szeretlek stb. Nagyobbára hangulatos dolgok, fogékony, érzelmes lelkű ember művei, a kiből még nem elég fejlett az egyéniség.

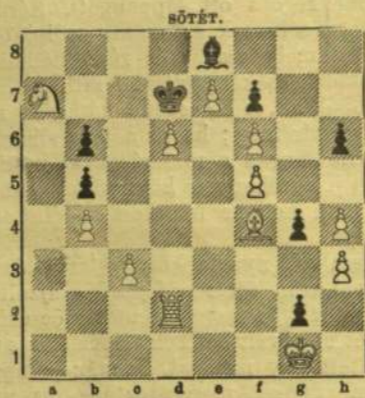
Epigrammák. Van köztük elmés és friss ötletű is; kár, hogy olyan rendetlen formában, döcögő verselésben van megírva.

Két gyermek játszott. Vágvölgyi nóták. Ennyi hangulat s ennyi ügyesség minden fiatal versíróban megvan, ha némi gyakorlatot szerez.

A dal. Pásztorúti. Az első talán sorra tudjuk keríteni, a mikor a közlésre váró versek nagy halma megengeđi.

SAKKJÁTÉK.

2460. számú feladvány. Berger J.-tól.



Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2446. számú feladvány megjelölése Heathcote G.-tól

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Fg4-h5 ... g6-h5 (a) 1. ... Fg1-f2 (b) 2. Vei-g3 ... t. sz. 2. Vei-a1 ... Kd4-e3 3. V. v. e2-e3 mat. 3. Fa3-c1 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csongorban: émeth Péter. — Bakonyaszentlászlón: Szabó János — Fak ... Kintzig R. — Kecskeméten: Balogh Dénes. — Zircen: ... Cserecs Miklós. — A pesti ... k-kör.

KÉPTALÁNY.



A 44-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Nagyböğő

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

A HÚS DRÁGASÁGA

mellett takarékoskodhatik a gazdasszony, ha kevesebb húst vesz és a gyenge leves ízét MAGGI-féle leves- és étel-IZESÍTŐ-vel javítja. Az izesítő kiadóságánál fogva, a használatban olcsó! Kapható minden fűszer- és csemege-kereskedésben.

5 frtért ... Orsz. Posztóruház Budapest, Rottenbiller-u. 4B. I. emelet. egy férföltönyre 3 méter finom fekete, sötétkék, szürke vagy barna angol gyapjuszövetet.



Világhírű kitüntetett olimtia Quargli.

Az első olimtia gépjármű az új, mely 1899. ében alapított, saját saját gyártmányból egy póta küldeményként és utánvéttel 3 K 70 fillért. Nagyból megrendeléseknél a legolcsóbb árak. JOSEF MEIXNER, Olmütz, Bahnhof. 10821

SCHICHT-szappan

(„Szarvas“ vagy „Kulcs“-szappan).

Legjobb, legkiadósabb s azért a legolcsóbb szappan. Ment mindennemű káros alkatrészekről.

Mindenütt kapható.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan «Schicht» névvel és a «Szarvas» vagy a «Kulcs» védjeggyel legyen ellátva.

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET, mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű sz, mely a haj eredeti színét adja vissza. Uvegrje 2 K. ZOLTÁN BELA gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sétátér-utca sarkán. 11136

Hogy karcsuvá lehessünk ... PILEUS APOLLO ... A mállú, hogy szépségünkre kíváncsiak vagyunk, ha az a PILEUS APOLLO ...

WACHTL és TÁRSA BUDAPEST IV., Eskü-út 6. sz. (Clotild-palota). Ajánlja dűsan felszerelt raktrakt, fényképezési készülékek és hozzávaló cikkekben. Az általános elismert kitűnő Wellington papírok és lemezek egyedüli eladói. Árjegyzék díjmentesen.

VELI FÜRDŐKURA A SZT.-LUKÁCSFÜRDŐBEN. Természetes forrás, meleg, kénforrások. Is-aptűrdők, iszapforrások, mindennemű hermális-fürdők, hidrotherapia, masszázs, szinnyak. Olcsó és gondos ellátás. Csak, kézen, ideg, bűrájak és a teli fűrdőkúra felül kimerítő prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő Igazgatósága Budapest-Budán 10876

RETHY BELA GYÓGYSZERÉSZ. PÉMETEFÜZÜKORKA BÉKÉSCSABÁN. ÁRA 60 fillér.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL. erősitőszor gyengélkedők, vörsszergények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 10853. Kítnó iz. Több mint 3500 orosi vélemény. J. SERRAVALLO, Trieste Barcola. Vásárolható a gyógyszerárban álliteres üvegekben 4 K 2.60, egész literes üvegekben 1 K 4.80.

KÖVÉRSÉG KORAI VÉNSÉG. Istenem, — így sóhajtás ezer meg ezer ember, — mit adnék, ha elháríthatnám az emésztési zavaroktól megcsabodhatnám. Lám, nem le kell annyit áldozni. Tegyen minden hölgy és férfi csak egy kísérletet Mandor soványító és vértisztító porral, biztos az eredmény: azt tanulassa szűri el, arról meggyőződni: hozasson meg a Mandor port, ha be nem válik, a pénzt duplán visszaadom. Csak 2 kor. 80 fill. Mandor doboza, orvosi utasítás és bizonyítványok mellékelve. Utánvéttel a pénz be küldése mellett; portomentesen diszkrétan küldi Mme Mandi Ida, Budapest, Károly-körút 2/V. sz. Törk. Kócs-egység szerzős, Budapest, Király-utca 12. sz. 11225

A Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrények az egyedüli foglalkozási játék, a melylyel a gyermekek mindig szívesen játszanak. Egyik játékszer sem oly sokoldalú, érdekes és olcsó, mint az elpusztíthatatlan Horgony-Kőépítőszekrény, mely minden egyes kiegészítőszekrénytel tanulságosabbá és a gyermekre nézve kedveltebbé válik. Néhány év óta minden egyes Horgony-Kőépítőszekrény a gyorsan kedvelté vált Horgony-Hidépítőszekrények által is tervszerűen kiegészíthető, úgy hogy a gyermekek egy ilyen szekrény beszerzése után pompás vashidakat is felállíthatnak. Hogy minden kora gyermek számára egy megfelelő szekrényt könnyen és biztosan kiválaszthassunk, hozassuk meg az alant jegyzett czégtől a szép képes kőépítőszekrény-árjegyzéket, mely kívánatra ingyen beküldetik és számos építési mintalapot és felette érdekes elismerő nyilatkozatot tartalmaz. — A Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrények és Horgony-Hidépítőszekrények, valamint a Horgony-Mozaikepítőszekrények, valamint a Horgony-Kőépítőszekrények és Horgony-Hidépítőszekrények 75 fillértől, den finomabb játékszerületben 75 fillértől, 1.50, 3 koronásig és magasabb áron kaphatók. A sok utazást miatt azonban bevásárláskor igen óvatossá legyünk és minden laskor igen óvatossá legyünk és minden egyes szekrényt a híres «Horgony» gyárjegye nélkül mint hamisítványt visszautasítsunk; mert oktanom volt, jó pénzt egy értéktelen hamisítványért kiadni. A ki zenekedvelő, az kérjen még árjegyzéket a híres Imperator zenélőművekről és beszélő gépekről. Richter F. Ad. és Társa, kir. udvari és kamarai szállító, BECS. Iroda és raktr.: L. Operngasse 16. Gyár: XII/1 (Hietzing). Rudolstadt, Nürnberg, Olen (Svájcz), Rotterdam, Szt-Pétervár, New-York.

Rozsnyay Mátvás chininezukorkája iztelen chininból. Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók tümei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva. Láz ellen! Nem keserű! Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinit bevenni nem képesek. Valódi, 11266 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Mátvás névalírása olvasható. 11266 Rozsnyay Mátvás gyógyszerár Adar, Szabadság-tér.

Blous-selyem 45 krtól 11 frt 35 krtól méterje — utolsó újdonságok! — Bérmentve és már elvámolvá házhoz szállítva. Gazdag minta-gyűjtemény azonnal. Selyemgyár Henneberg, Zürich. Természetes vasmentes Lithion-forrás kitűnő hatású vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál, vizeleti nehézségeknél, cukorbetegségknél a legelső és emésztési zerek bűrűtalmánál. Budapest, főraktrár Édeskuty L. urnál.

Bergmann Lilienfelder Szappan. Legfinomabb szappan a borra különösen szeplo ellen. Mindenütt kapható két bűnyás. Véjegy 2 bűnyás. Hajkímélő ellen. Képpa ellen. 1104. Bergmann & Co. Tetschen a/E. Mindenhol kapható!

SUNLIGHT SZAPPAN ruhája hófehér lesz és duplán tartós, ha Sunlight-szappannal, (a világ legjobb szappánával) mossza. Mindenütt kapható; Beszerzési források jegyzékével, ingyen mintával együtt kívánatra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI Király utca 98b szolgál.

Csak szavatolt tiszta minőségek! GACAO Fiume CHOCOLAT. Jelesebb minden más gyártmánynál.

LEVÉLBÉLYEZEK 15,000 különféle, ritka valódi, kifogástalan, teljes gyűjteményeket is küld kívánata végett 50-70% Semf és egyéb italognocok. A. Weisz, Wien I., Adoloz. S. Bevánárítás. 11136. Férfiöltönyt divatos szabással, gyapjuszövetből készit mérték után finom kivitelben 25 kor.-ért LICHTMANN SANDOR szabómester, 11090b Budapest, Rottenbiller-u. 4B. I. emelet. Vidékre minták bérmentve

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

KODAK fényképezés sötétkamra nélkül. 1905-1906. évi árjegyzék ép most jelent meg! Uj kamarák, napfényfejlesztő-gépek, lemezek, papírok. KODAK Ltd. WIEN, I., GRABEN 29. szám.

Vas-Somatose VASTARTALMU HUSFEHERJE. Legkímogatóbb, étvágygerjesztő és izomzót erősitőszor néphorok részere. A vas-somatose áll 2% vasat tartalmazó somatoseból organikus Kőlében. 10945 Kapható gyógyszerárakban és droguerárakban.

FEJFAJÁS ELLEN
FÉL PERCZ ALÓTT HAT

ANTIDOL

KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN!

Ruhamángorló, facsaró,
használt **írógépek**
és új
részfelvezetése is.

Würzburger és Társánál
Budapest, IV., Ujvilág-utca 13-21.

Gyorsírás

iskolai és magánhasználatra.

Írás Forrai So-ma-lól. Galambberger-Markovics rendezése nyomán. I. rész. 1. leosztás írás. Ára 1 korona 30 fillér. II. rész. Vitairás. Ára 1 korona 20 fillér.

Olvasás Forrai So-ma-lól. Galambberger-Markovics rendezése nyomán. Gyorsírásolvasókönyv. Ára 1 korona 20 fillér.

Kaphatók LAMPEL R. könyvkereskedésénél (Wodianer F. és Fiala részvénytársaság) Budapest, VI., Andrásy-ut 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

PHONOLA

az egyetlen zongorázó készülék a melylyel bárki művészi tökéletességgel és szép előadással zongorázhat — akárcsak kézzel — minden tanulás és előismeret nélkül.

PHONOLA
bármely zongora mellé alkalmazható.

Egyetlen hangszer, mely 72 hanggal bír.

Hangjegyek kölcsön is adnak.

LUDWIG HUPFELD

Akt.-Ges.

Wien, VI., Mariahilfstrasse 7, Mezzanin.

UJDONSÁG!
Óriási megtakarítás.
Minden háziasszony egy kísérlet után állandóan használja a „PACIFIC” száraz tojásliszt-készítmény. Tökéletes felhasználásával gyárítja:

Strobertestvérek gyár részvény-társaság. Budapest, Üllői-út 89.

A Pacific tojásliszt teljesen tisztá; sül és főtt úszák, ugyancsak cukrászatiemlények és fagyalagok készítésénél kitűnően használható és teljesen pótolja a sütésnél és főzésnél a friss tojás sárgáját. Nem romlik és ennél fogva állandóan készletben tartható minden háztartásban.

Következő csomagolásokban van forgalomban.

100 gramm ————— ára 2 kor. 40 fill. (10 tojás sárgáját helyettesíti),
50 gramm ————— ára 1 kor. 20 fill. (8 tojás sárgáját helyettesíti),
25 gramm ————— ára 60 fill. (4 tojás sárgáját helyettesíti),
4 gramm, levelesben ————— ára 10 fill. (6 tojás sárgáját helyettesíti).

Kapható minden nagyobb fűszer- és élelmiszerboltban és drogériában.

MARGIT-CREME,
mely egyáltalán, sem higányt, sem ólmot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világbíró arckezelés pár nap alatt eltávolítja a szilárd, májolt, pattanást, bőrtakát (Mitesser) és minden más bőrbaját. Kisméjű a ráncokat, redőket, himlőlelyeket és az arcot hófehérre, simává és üdvé varázsolja. Ára egy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor.

Margit hógyoppar 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit tojgép (Zahn-asta) 1 korona, Margit arckezv 1 korona

Hamisítványok bíróság üldözöttek.

Ótás utánvételle vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítményt.

Földes Kelemen Gyógysz. Arad. Budapesti fiókjait: Török József Gyógysz. Király-u. 12 és Andrásy-út 29. Kapható minden gyógyszerboltban.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

MELANOGENE
fekete és barna színben.

Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, beajszolt párpoc alatt feketére vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 10689

Ára 2 korona 80 fillér.

Hogy ESMÉNYI KEBELT
előrhessen, használja Ön a „PILULES ORIENTALES”, melyek rövid idő alatt a kiálló nyak- és vállcsontokat eltüntetik, a kebelét fejleszlik, erősítik és ismét helyreállítják, a dereknak pedig állandóan kezes emponpoint adnak, a nélkül, hogy a derekát megnagyobbítsák.

A PILULES ORIENTALES
az egészséget mindenkor előmozdítják és legérzékenyebb véralkatt mellett is bevehető, fiatal lányok által ép úgy, mint kölyvek által, a kiknek keble a szilárdtságot elvesztette vagy azt soha sem bírta. Körülbelül kéthavi könnyű kezelés. Egy doboz ára utasítással K 6.45, bérmentve, utánvételle K 6.75.

J. Ratió, Pharmacia, 5, Passage Varian, Paris.
Ausztria-Magyarország részére: Török József Gyógyszerész. Budapest, Király-utca 12. 1094F

„FAKIR”
szóványit, karcsuvá teszi, szivről, hasról és csípőről a haját eltünteti, mint általában a természetellenes szőrzetű férfiaknál. Apasági-sők szerencsés öszszetételében, gyors hatású és ártalmatlan. Számos hálanyilatkozat! Ára 8 korona.

KISS M. Gyógyszerárban, TISZA-DOB.



VASÁRNAPI UJSÁG

49. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, DECEMBER 3.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre ————— 16 korona. A „Világkrónika”-val ————— 8 korona. negyedévenként 80 fillérel. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Negyedévre ————— 4 korona. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is eszolandó.

OCSKAY BRIGADÉROS.

MÁSODIK Rákóczi Ferenc vitézei közül talán Ocskay László izgatta legerősebben a fantáziákat. Már a kurucz-táborban bizonyos mesés hírek szállongtak róla s az ő gyászos végéről kelt a kor legszebb népkölteményeinek egyike. Legújabbkori írónk közül Jókai nagyszabású regény, Herczeg Ferenc zajos hatást tett dráma hősévé tette. A Rákóczi-kor történetírója, Thaly Kálmán Bercsényi-n kívül az ő életét írta meg a legaprólékosabb részletességgel s hogy ez a műve a közönségesnél jobban fölkellette a nagyközönség érdeklődését, mutatja az, hogy most már második kiadása vált szükségessé s e második kiadás tudományos műveknél szokatlan bőkezűséggel, a szemet is gyönyörködtető fényes kiállításban jelent meg.

Oka e nagy érdeklődésnek nem Ocskay jelentősége a kurucz-háború sorsára nézve, — mert hisz a vitéz, de árulónak lett brigadérosnál egész sereg nagyobb szerepet játszott vezére volt Rákóczinak, — hanem az, hogy az ő alakja körül részben már a maga korában, részben pedig a legújabb korban bizonyos romantikus nimbusz keletkezett. Az a fogalom, mely róla a költői felfogások hatásaképpen a köztudatban él, megnagyobbítja jelentőségét, megnevesíti elhatárolásának indokait s enyhítő körülmények sokaságát költve köréje, ha nem is megbocsáthatóvá, de legalább menthetővé teszi árulását. A történetirol nem ily könnyőreletes, az ő soraihoz egész más alakja domborodik ki Ocskaynak, sőt a kurucz-ügy iránti lelkesedése talán még ridegebbé is teszi az ítéletet, melylyel sújtja.

ború életpálya, vagyonszerző eszköz és szenvedély volt, tekintet nélkül az ügyre, melyért folyt. Akárcsak a renaissance condottierje, annak áldozta vitézségét, katonai tapasztalatát, hadi tudományát, véré, a kínél több kilátás volt a boldogulásra, lett legyen az német császár, francia király, vagy akár magyar főlkelő fejedelem. Nagy hadvezéri magaslatra emelkedve s történeti szerepre jutva fényes tehetségei útján, de alapjában ilyen volt maga

den gyönyörét. De határtalan személyes vitézsége is, mert könnyelműen, csak a pillanatnak él s mert csak ezzel tudja tekintélyét fentartani. Eleme mégis nem a rendszeres csata, melyhez sem hadi tudománya, sem fegyelmetsége nincs elegendő, hanem a vakmerő portyázás, harci kedvének legerősebb ösztökélője a dús zsákmány. Kisebb ellenséges csapatokon, élelmező vonatokon váratlanul rajtaütött, aztán az ellenséges földön falukat, városokat végigpusztítani, falusi urakat és papokat kifosztani, polgárokat megsarcolni, parasztokat sanjargatni, — ez az ő eleme, itt tudja legjobban kielégíteni vérengző, kegyetlen ösztöneit.



Thaly Kálmán «Ocskay László» című munkájából. BOITYÁN JÁNOS, VEZÉNYLŐ TÁBORNOK.

A magyar nép két század folyamán keservesen kikapaszthatta az ily kalandorok minden tulajdonságát az egész országterület nyomorba döntő császári zsoldos-hadak csapatvezéreinek, — de maga aránylag kevéssel szaporította számukat. A magyar emberben volt vitézség elég az ily életre, de vitézségét ritkán adta berbe az idegeknek, mert kifejtésére akadt alkalom idehaza is bőven. A ki mégis került ilyen fajunkból, azok közt Ocskay körülbelül a legnevezetesebbek egyike.

Fektelen véralkatta tette még úgyszólván gyermekkorában katonává Ocskay Lászlót. A vagyonos nyitramegyei nemes család fia 15 éves korában megszökött a jezsuiták nagyszombati iskolájából s beállt a Nádasdy-huszárezredbe közelegénynek. Az első tüzet Savoyai Eugén diadalmas seregében állotta ki. Hogy nem lehetett valami szőfagadó, fegyelmet túró katona, arra elég bizonyíték az, hogy előkelő származása és vitézsége mellett is mint közlegény került a török harcztérrel a Rajna mellékre, a francziák ellen táborozó seregbe s öt évi szolgálát után se vitte tovább a káplárságnál. Át is szökött a francziához, majd meg vissza a császári hadakhoz, azután pedig, mivel itt nem kapta meg a francziáknál nyert hadnagyi rangját, vagy hetven magaszörű huszár bajtársával hazaszökött Magyarországra. Itt némi viszontagság után Rákóczi zászlaja alá állott, mely ekkor kezdett

ború életpálya, vagyonszerző eszköz és szenvedély volt, tekintet nélkül az ügyre, melyért folyt. Akárcsak a renaissance condottierje, annak áldozta vitézségét, katonai tapasztalatát, hadi tudományát, véré, a kínél több kilátás volt a boldogulásra, lett legyen az német császár, francia király, vagy akár magyar főlkelő fejedelem. Nagy hadvezéri magaslatra emelkedve s történeti szerepre jutva fényes tehetségei útján, de alapjában ilyen volt maga den gyönyörét. De határtalan személyes vitézsége is, mert könnyelműen, csak a pillanatnak él s mert csak ezzel tudja tekintélyét fentartani. Eleme mégis nem a rendszeres csata, melyhez sem hadi tudománya, sem fegyelmetsége nincs elegendő, hanem a vakmerő portyázás, harci kedvének legerősebb ösztökélője a dús zsákmány. Kisebb ellenséges csapatokon, élelmező vonatokon váratlanul rajtaütött, aztán az ellenséges földön falukat, városokat végigpusztítani, falusi urakat és papokat kifosztani, polgárokat megsarcolni, parasztokat sanjargatni, — ez az ő eleme, itt tudja legjobban kielégíteni vérengző, kegyetlen ösztöneit.

A magyar nép két század folyamán keservesen kikapaszthatta az ily kalandorok minden tulajdonságát az egész országterület nyomorba döntő császári zsoldos-hadak csapatvezéreinek, — de maga aránylag kevéssel szaporította számukat. A magyar emberben volt vitézség elég az ily életre, de vitézségét ritkán adta berbe az idegeknek, mert kifejtésére akadt alkalom idehaza is bőven. A ki mégis került ilyen fajunkból, azok közt Ocskay körülbelül a legnevezetesebbek egyike.

Fektelen véralkatta tette még úgyszólván gyermekkorában katonává Ocskay Lászlót. A vagyonos nyitramegyei nemes család fia 15 éves korában megszökött a jezsuiták nagyszombati iskolájából s beállt a Nádasdy-huszárezredbe közelegénynek. Az első tüzet Savoyai Eugén diadalmas seregében állotta ki. Hogy nem lehetett valami szőfagadó, fegyelmet túró katona, arra elég bizonyíték az, hogy előkelő származása és vitézsége mellett is mint közlegény került a török harcztérrel a Rajna mellékre, a francziák ellen táborozó seregbe s öt évi szolgálát után se vitte tovább a káplárságnál. Át is szökött a francziához, majd meg vissza a császári hadakhoz, azután pedig, mivel itt nem kapta meg a francziáknál nyert hadnagyi rangját, vagy hetven magaszörű huszár bajtársával hazaszökött Magyarországra. Itt némi viszontagság után Rákóczi zászlaja alá állott, mely ekkor kezdett

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról.

Délelőtt		Délután	
vonat	óra	vonat	óra
102	1:00	6104	12:05
148	6:45	158	12:15
180	6:30	128	12:25
712a	6:35	1108	12:40
4102	6:45	158	1:10
148	6:55	106	1:45
6012	7:05	4114	2:05
4404	7:20	126	1:15
104	8:00	160	2:20
108	8:05	704	2:25
712	8:05	120	2:35
116	9:20	4104	4:40
184	9:35	780	4:45
708	9:40	162	4:15
184a	11:25	130	4:25
		716	4:30
		108	5:15
		164	6:10
		124	6:20
		4106	6:40
		1406	6:45
		710	6:55
		6014	7:20
		166	7:40
		138	7:50
		168	8:20
		118	10:00
		706	10:10
		714	10:20
		1408	10:30
		902	11:20
		702	11:30

A vonatok érkezése Budapest ny. p. udvarra.

Délelőtt		Délután	
vonat	óra	vonat	óra
701	12:00	156a	12:05
143	5:35	156	12:55
6101	6:15	703	1:15
145	6:25	103	1:40
217	7:05	157	2:10
709	7:15	6001	2:35
4107	7:25	159	3:05
147	7:35	127	3:55
0113	7:40	6103	4:15
149	8:00	4103	4:30
131	8:10	161	5:40
713	8:25	115	6:35
4101	8:35	163	6:50
151	9:10	105	7:00
403	9:25	711	7:10
153	10:20	4109	8:10
119	10:50	165	8:30
715	10:55	125	8:45
		107	9:05
		4105	9:15
		1405	9:45
		167	10:15
		723	10:40
		129	10:45
		901	10:55
		101	11:00
		6011	11:10

Érkezik minden hétfő és estőrtőnkön.

Vasár- és ünnepnapokon kezdőlag november 10-ig köteleződik.

Csak október és április hónapban köteleződik.

Minden kedden, estőrtőnkön és vasárnapon köteleződik.

Minden szerdán és szombatokon köteleződik.

Érkezik minden hétfő és estőrtőnkön.

Vasár- és ünnepnapokon kezdőlag november 10-ig köteleződik.

Csak október és április hónapban köteleződik.

Minden kedden, estőrtőnkön és szombatokon köteleződik.

Helyesírási szabályok.
Úgy iskolai, mint magánhasználatra.

Az iskolai magyar helyesírás. Szabályok és Hoffmann M.-tól 40 fillér.

A magyar helyesírás szabályai, sajtógyűjtemény Balassa Józseftől. 1 kor. 50 fillér.

Az iskolai helyesírás. Az iskolai és az akadémi helyesírás közti különbségek. Feladatokkal és sajtógyűjteményekkel. Kérsai Sándor-tól. 50 fillér.

Az iskolai magyar helyesírás. Balassa József-től. 1 kor. 50 fillér.

Az új magyar és német helyesírás. szabályai külön-külön a kereskedelmi nyelvre. Magyar és német sajtógyűjteményekkel. Balassa József-től. 1 kor. 50 fillér.

A német helyesírás alapelvei. helyesírásról szóló törvény alapján Hausser R. S.-tól. 1 k.

Az egységes német helyesírás. szabályok és sajtógyűjteményekkel. Kemény Ferenctől. 50 fillér.

Az egységes német helyesírás táblázata. Peronyi Adolf-tól. 40 fillér.

Kapcsolódó kiadványok:
Lampel R. Könyvkereskedés (Wodianer F. és Fiala) részvénytársaságnál VI., Andrásy-út 21. sz. és minden könyvkereskedésben.